

MOVIMENT OBRER. De l'accident de “La Consolació” al Tancament de les Mines de Cercs 1975 a 1991.

Autora: Meritxell Espinal Burgos
Treball Final de Grau- Curs 2015-2016
Grau en Relacions Laborals
Universitat Autònoma de Barcelona
Director: Francesc Pérez Amorós

13 de Maig de 2016

*“La Mina forma part del paisatge sentimental i
emocional de la nostra comarca”*

Extret del documental La Vaga de 1977

ÍNDEX

RESUM.....	3
I. INTRODUCCIÓ	4
1. Context Històric.....	5
2. Sindicalisme Miner.....	6
3. La importància de la Mineria del Carbó al Berguedà.....	9
II.- L'ACCIDENT DE LA CONSOLACIÓ: 1975.....	12
1. Accident i Possibles Causes	12
III.- LA VAGA A LA MINA DE FIGOLS: 1977	15
1. Paquet de mesures de l'any 1977.	15
2. La Tancada de 5 dies de desembre de 1977	16
3. Anàlisi dels Fets amb la Legislació Laboral vigent a 1977	21
Quadre gràfic del anàlisi de la legislació.....	25
IV. DE LA PAULATINA REDUCCIÓ DE PLANTILLA AL TANCAMENT DE LA MINA: 1986-1991.....	27
1. Política de reducció de costos laborals.....	28
2. Accions aplicades pels Sindicats en contra de les mesures de reducció	31
3. Reduccions de Plantilla i Tancament. El Tancament de les Mines de Cercs com a tancament “modèlic”. 1988 A 1991.....	31
3.1 Jubilacions Anticipades de Carbones de Berga, S.A.	33
3.2 Acord sobre l'Expedient de Regulació d'Ocupació, 1991.....	34
V.- CONCLUSIONS.....	37
VI.- BIBLIOGRAFIA CONSULTADA	41
VII.- ANNEX.....	42

RESUM

El moviment obrer respon a l'actuació dels treballadors en contra dels problemes causats per la industrialització, i la falta de reconeixement dels seus drets i llibertats. El sector miner, i en concret la mineria del carbó, ha estat caracteritzat per un tipus de feina amb un alt risc d'accidents, i de contraure malalties, a causa de les baixes condicions higièniques i de salut laboral, sobretot en els Segles XIX i XX. Per tant, el moviment obrer miner es basa en reivindicacions i protestes efectuades de forma molt unitària, amb un objectiu comú.

L'Objecte d'estudi de la mineria catalana, en concret de la part de l'Alt Berguedà, respon a la curiositat d'analitzar els comportaments dels treballadors, i com feien front als conflictes que se'ls plantejaven en matèria de drets de caràcter laboral. Sobretot en els anys més difícils i conflictius, al passar per uns períodes de crisis causades per fets socials, polítics i econòmics.

Pel fet de basar-nos en uns anys molt ambigus pel que fa a legislació, a causa de la precoç sortida de un règim feixista, fa que analitzar els fets ocorreguts des del més extrem respecte cap a la normativa sigui molt complicat. Per tant l'objectiu principal de l'estudi del moviment obrer existent a les Mines de Cercs, passa a per veure les principals causes que condueixen cap al tancament de la Mina, i com els treballadors, els seus representants i l'empresa aborden aquests problemes, i que se'n extreu de les seves mobilitzacions i acords.

Fins arribar al tancament d'una de les indústries que aportava més feina a la Comarca del Berguedà, la qual prové d'un fort llinatge d'industrialització minera i tèxtil, quines van ser les solucions aconseguides mitjançant regulació específica i acords, i si aquest és realment un dels tancament modèlics de la història d'Espanya de finals del S.XX.

I. INTRODUCCIÓ

El principal motiu que m'ha portat a escollir l'estudi del moviment obrer que van dur a terme els miners de l'empresa Carbones de Berga, S.A., durant els últims 15 anys de "vida" de la mineria berguedana, alhora d'elaborar el meu Treball de Final de Grau, és que penso que no es pot entendre el Dret Laboral i Sindical actual, sense l'estudi del moviment obrer, sobretot el que es va dur a terme al S.XX, al finalitzar la dictadura franquista.

la mineria sempre ha estat un sector conflictiu pel que fa als desacords entre els treballadors i l'empresari, és un sector que per se té un sentiment d'unitat i pertinença, l'orgull miner, el fet de sentir-se tant lligat a aquest sector, feia que la lluita pels seus drets, tant el reconeixement de la dificultat i perillositat pròpia de la seva feina, i la necessitat d'aconseguir un Estatut i Règim propis, va fer de la mineria un sector fort i unit pel que fa a contendre amb el patronat per aconseguir el reconeixement dels seus drets laboral. El Berguedà és una comarca que on no es podria parlar de la seva història sense el reconeixement del tèxtil i la mineria, les quals van ser les indústries més potents, que van fer créixer la població, i van ser un reclam per famílies procedents d'altres punts d'Espanya, on gràcies al sistema paternalista del concepte Colònia, tenien assegurada una feina amb la qual venia inclosa una llar per poder viure just al costat del seu lloc de treball.

Precisament, pel fet de que les Colònies es basaven en un sistema paternalista, hem crida l'atenció el fet de que els miners no tenien tant present el sentiment de pertinença a l'amo, ni la "por" a defraudar a la persona que et proporciona una feina, com és el cas de les Colònies Tèxtils berguedanes.

Tot i que la informació sobre moviment obrer miner, sempre senyala les mines del nord d'Espanya, com és el cas d'Astúries, trobo que és molt interessant analitzar com va ser el comportament dels miners berguedans durant l'època més dura de la seva història, des de l'accident de la "Consolació" on van perdre la vida 30 miners, fins al 1991, quan es van tancar les Mines de Cercs, i el seu tancament es defineix com un dels tancaments "exemplars" de la indústria espanyola de finals del S.XX. per tant, crec que és molt important analitzar el comportament i les estratègies que es van dur a terme per combatre les situacions i les pèrdues de drets que van patir els treballadors de les Mines de Cercs durant els últims anys de la història de Carbones de Berga, S.A.

1. Context Històric

Les primeres explotacions de carbó a la comarca del Berguedà es creu que comencen al S.XVIII, i es ressenya que aquestes son descobertes entre 1779 i 1780, es troben documents i esborranys de l'època (majoritàriament correspondència) que fan pensar que just a finals del S.XVIII es quan es comença a explotar les mines dels termes municipals de Cercs, Fígols, Vallcebre, Guardiola, la Nou de Berguedà i la Pobla de Lillet, de la ma dels Srs. Solanell de Foix, de Ripoll, i Farguell Canadell, de Berga¹.

No es troba documentació de les explotacions berguedanes fins a mitjans del S.XIX, on aquestes es centren en les explotacions localitzades al terme municipal de Cercs, i amb la creació de les primeres societats mineres de la comarca, La Central Berguedana (1861, neix amb l'objectiu d'explotar la mina de Santa Filomena del poble de Fígols), La Perla Berguedana (1861) i La Carbonera Española (1863, la qual neix ja amb la intenció d'explotar tota la conca minera de la comarca, aquesta va ser absorbida l'any 1881 per la societat Ferrocarril y Minas de Berga, i posteriorment comprada per DGE de Olano al 1893).

1895, José Enrique de Olano y Loyzaga comprava al grup financer basc "DGE de Olano" la totalitat de les mines de la zona de Cercs, Fígols i Peguera, començava llavors l'explotació moderna del carbó. El fet de que les mines es trobessin aïllades, i això fes que hi hagués una manca de transport, obliga a trobar una alternativa a Olano, que es la construcció de una Colònia seguint el més pur estil de les colònies tèxtils molt presents a la zona de Berguedà, així aconseguint una mà d'obra estable al més pur estil "paternalista" del S.XIX.

Es doncs, a l'any 1911 quan es constitueix la societat Carbones de Berga, S.A., Olano era un dels principals accionistes, i juntament amb ell es trobaven, Àngel Dulce y Anson, marquès de Castellflorite, Eusebi Bertrand i Serra, Juan Narciso de Olano y Loyzaga, Salvador Vidal y Largache i Ramon Vila i Marquès. Olano aportà a la societat totes les concessions mineres de la zona i els bens immobles d'aquestes².

¹ Noguera i Canal, Josep; Sistach i Tomàs, Manuel. Primera Part: El descobriment del carbó al Berguedà al S.XVIII. En Marc Carillo (ed.) *La Minería al Berguedà*. pp 12 a 34. Àmbit de Recerques del Berguedà.

² Serra Rotés, Rosa; Les colònies mineres de Sant Corneli, Sant Josep i la Consolació (Cercs, Berguedà); *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, n°36-vol.VIII.

Va ser, a partir de que Olano es quedés amb l'exploració quan es comença a modernitzar l'empresa, gràcies al un dels períodes de màxima explotació de la Mina, 1914 a 1918 coincidint amb la Primera Guerra Mundial, gràcies a que la indústria s'havia de refiar del carbó de la Península, i havent de renunciar al carbó anglès, es quan Carbones de Berga, i altres empreses espanyoles del sector viuen un període de prosperitat, el qual els aporta uns ingressos, que als anys 20 es tradueixen en modernitzacions i ampliacions per les explotacions berguedanes. Es aquí quan es centra l'activitat minera a l'exploració de "La Consolació". Per aquests anys es quan es construeix la Central Tèrmica de Figols, i Olano crea la colònia tèxtil "Carmen" prop de la Consolació, una filatura on treballaven les dones del miners³.

Tot i el període de "tranquil·litat i prosperitat" que es van viure a la mina durant els anys 20, els anys 30 queden marcats per les fortes repressions i l'expropiació de l'Empresa Carbones de Berga a causa de la proclamació del comunisme llibertari a la colònia obrera de Sant Corneli. Tot i que després de la Guerra Civil aquesta va ser retornada als seus propietaris.

Es a finals dels anys 50 quan la boca-mina de La Consolació es converteix en l'únic punt d'entrada i sortida de miners i de carbó, i als anys 70 es produeixen els canvis més importants pel fet que FECSA es queda amb la totalitat de les accions de l'empresa Carbones Berga, S.A, i es construeix la Central Tèrmica la qual funcionava a partir de tot el mineral extret de la conca minera.

2. Sindicalisme Miner

En un principi, totes les associacions que es formaven amb el clar objectiu de la defensa dels drets obrers, eren associacions amb una clara tendència cap al seu sector, aquestes es podrien nomenar com els primers sindicats embrionaris, els quals durant el S.XIX van lluitar per la legalització del dret d'associació, duent a terme el moviment obrer, aquestes organitzacions que eren formades exclusivament per treballadors de un mateix sector, o més aviat de un mateix ofici, es van formar per poder negociar d'una forma més organitzada i amb més força amb la patronal, i per poder aconseguir el seu propi dret a l'associació organitzada per la defensa dels seus drets laborals, i dels treballadors als quals representaven.

³ Serra Rotés, Rosa; Les Colonies mineres..., *op.cit.* p.210

Es té constància del naixement del sindicalisme miner a principis del S.XX, sobretot en la zona nord espanyola, on trobem sobretot referències a la part d'Astúries, Palència i Lleó, tots els sindicats els quals se'n té constància que tinguin un clar objectiu cap a la defensa dels miners són de tendència socialista i adherides a la UGT.

Tot i això, la UGT acaba expulsant de les seves files els sindicalistes amb tendència comunista i són aquests els que creen el Sindicato Único Minero (SUM, 1922), afiliat a la CNT i a la Internacional Sindical Roja.

Són en aquests anys els quals s'aconsegueixen grans canvis pel que fa als drets miners, com la jornada de set hores dins la mina, i el reconeixement de certs beneficis pel fet de que la feina de miner comporta una sèrie de perills inherents a aquest.

La revolució d'octubre de 1934, on la classe obrera es llança a conquesta del poder, i es proclamen "república socialista" per part dels comitès revolucionaris miners a Astúries i part de Palència i Lleó. Molt semblant va ser, uns anys abans, la presa de poder per part dels miners a les comarques del Bages i Berguedà, l'ambient als anys 1931 i 1932 van ser tèrbols, on s'obviaven els drets d'associació sindical i reunió, aquestes vagues anaven succeint de pobles miners i amb un gran nombre de sectors pagesos, on aquests s'anaven radicalitzant i eren frenats per les forces de l'ordre, però va ser a la Colònia Carme on es va iniciar una revolta en contra de les mesures que es volien adoptar en relació a la reducció de jornada i reducció de plantilla, tant per l'empresa de filatura, com per les mines, davant de l'intent de repressió per part de l'empresa, els treballadors decideixen pujar a la Colònia de Sant Corneli per així poder demanar ajuda als miners. Aquests decideixen unir-se a la vaga a causa de les baixes condicions laborals que patien en aquell moment, aquesta unió la van seguir diferents col·lectius, tant de la comarca del Berguedà com la del Bages, sobretot del sector tèxtil i del miner. És en aquest punt on es declara la revolució social, s'ocupen els ajuntaments, i tot de banderes anarquistes comencen a hissar-se.

Tot i que l'objectiu dels revolucionaris era que aquestes actuacions es dugessin a terme a tot l'Estat, això no s'aconseguí, quedant Sant Corneli com un nucli aïllat, on s'arriba a dur un sistema econòmic basat en el comunisme llibertari, abolint la moneda, creant milícies per la defensa de la llibertat, i arribar a una homogeneïtzació social amb l'eliminació de classes, tot liderat pel sindicat CNT.

No es pot parlar de sindicalisme miner, sense nomenar el sindicat Comissions Obreres (CCOO), el qual neix en un moment de repressió, pel que fa a la dictadura franquista, les primeres comissions obreres sorgeixen de moviments en contra dels conflictes laborals que volien quedar exemptes del regim franquista, aquestes van ser organitzades durant el 1960, presents a Astúries, Madrid, Catalunya i el País Basc. Tot i això, eren unes comissions que es dissolien un cop acabat el fet causant (Llei de negociació col·lectiva de 1958). No va ser fins al 1964, que després de reunions clandestines es van començar a impulsar les Comissions Obreres com una associació estable.

Es podria dir, que precisament als anys 60 es qual els sindicats surten de la seva letargia, provocada per la gran repressió patida durant el franquisme, tot i que encara es trobaven en període de dictadura, el moviment obrer començava a plantar cara a la seva situació, i els miners s'organitzen per afrontar els conflictes que sorgeixen als seus llocs de treball.

Un exemple es la situació viscuda l'any 1962, any en que la totalitat de la mineria asturiana es troba en vaga, la cançó "Hay una luz en Asturias" s'agafa com un himne de reivindicació, i els drets obrers es comencen a barrejar amb la lluita en contra del franquisme. Tot i que això provoca deportacions i tortures pels esvalotadors, s'aconsegueix una cosa insòlita per l'època, el govern feixista, es reuneix amb la comissió obrera per dialogar i consensuar una sèrie de millores de caire econòmic.

Després de la mort de Franco, hi ha un apogeu del moviment obrer, i en matèria minera s'aconsegueixen grans canvis en matèria laboral: el reconeixement de la penositat de la feina minera, i les bonificacions que reben els miners per aquesta, amb la creació del Instituto Nacional de Silicosis, i l'Estatut del Miner, tot a l'any 1977.

L'Estatut del Miner, el qual havia estat molt demandat per part del sector miner espanyol, constitueix el reconeixement d'una sèrie de drets com ara el reconeixement del delegat miner de seguretat, el comitè de seguretat i salut, l'ampliació i consolidació dels còmputos reductors en la edat de jubilació, etc. I és a l'any 1978 quan es crea el Règim Especial de la Mineria en matèria de Seguretat Social, seguit l'any 1985 del Reglament General de Seguretat Minera.

Com hem mencionat a l'inici, es CCOO qui juga un paper molt important en la negociació i obtenció dels drets miners. Tot i això, a causa de l'entrada d'Espanya dins

de la Comunitat Econòmica Europea, provoca el pla general de reindustrialització, el qual afecta de ple a la mineria del carbó, on tal i com parlarem de forma més detallada durant el anàlisi del tancament de les Mines de Cercs, es comença a entreveure a llarg termini el tancament “no traumàtic” de les mines de carbó espanyoles.

Es al 1990 que s’aplica el primer dels plans del carbó, anomenat “Pla de Reordenació del Carbó 1990-1994” es durant aquest anys quan es comencen a dur a terme les mobilitzacions més importants pel que fa a vagues mineres, i es produeixen tot una sèrie de tancaments, entre els quals es troben les Mines de Cercs.

Per posar un exemple de les mobilitzacions més destacades d’aquella època podríem nomenar, la vaga de set mesos de la comarca lleonesa de Ciñera-Matallana, on acaben sent acomiadats nombrosos treballadors i els Comitè Intercentres. I com no parlar de la “primera marcha negra”, on els miners del Valle de Laciana de Lleó van dur a terme, a part de vagues indefinides, tancaments patronals, tancaments als pous i enfrontaments amb la Guardia Civil, 400 miners van anar des de Villablino (Lleó) fins a Madrid a peu en motiu de protesta. Aquesta va ser la primera de les tres “marchas negras” que s’han dut a terme a Espanya.

Actualment la indústria de la mineria del carbó es podria dir que té data de caducitat, dels del Pla de Reducció de l’Activitat de la Indústria del Carbó de 1994-1997, que tenia com objectiu anar reduint paulatinament l’activitat minera. Fins al 2012, on l’última vaga que es va dur a terme, la qual va acabar amb desconvocatòria de la vaga i el nou Pla de Carbó que posa data a la “mort” del sector miner del carbó espanyol a l’any 2018⁴.

3. La importància de la Mineria del Carbó al Berguedà.

La mineria del carbó al Berguedà, suposa, durant més de 150 anys, una de les principals indústries de la comarca, juntament amb el tèxtil, va ser doncs, una de les indústries que va donar més feina a una comarca que sempre ha estat considerada de una baixa densitat pel que fa a la població, on la falta de feina ha estat un dels grans problemes econòmics.

⁴Sócrates Fernández, 8 d’Agost de 2015; *Actualidad: Pasado y presente de la lucha minera en España*, Unidad y Lucha, Órgano del Comité Central del Partido Comunista de los Pueblos de España; <http://www.unidadylucha.es/index.php/actualidad/1518-pasado-y-presente-de-la-lucha-minera-en-espana>

Es doncs, la mineria que s'inicia a mitjans del S.XIX, que transforma la comarca en un dels centres industrials més importants de Catalunya, i en la seva zona minera més important.

La mineria berguedana no es podria entendre sense el tèxtil, ja que tot i ser dos sectors totalment diferents, era el carbó berguedà el que proporcionava l'energia per fer funcionar les màquines de vapor de moltes fàbriques, i les locomotores de la via ferroviària, la qual s'utilitzava, a part com a mitjà de transport per poder transportar el carbó cap a les Colònies Tèxtils, presents a la gran majoria de municipis berguedans. Sense oblidar, que el carbó berguedà va ser una font d'energia primària per produir electricitat arreu de Catalunya, i en especial de la Central de Cercs que s'inaugurà al 1971.

L'Època més significativa de les Mines Berguedanes, va ser amb la constitució de l'empresa Carbones de Berga, S.A., la qual es va crear a Barcelona el 17 de febrer de 1911, el lloc on es va decidir impulsar la industrialització que portaria aquesta societat van ser les Mines de Cercs, 10 anys abans Olano havia portat el lignit berguedà al l'Exposició de Carbons Minerals de l'any 1901 de Barcelona, amb els quals va obtenir el primer premi, on va ser quan el carbó de l'Alt Berguedà va aconseguir el seu reconeixement. Tot i així la localització era un problema per la seva inaccessibilitat, on es creen Colònies i una fàbrica tèxtil, per allotjar als treballadors de la Mina, juntament amb les seves famílies, i poder donar així també feina a les dones dels miners.

Tot i l'època de creixement de les mines, aquestes al llarg dels anys van passar per una sèrie de circumstàncies que van provocar el tancament d'aquestes. Des de l'impacte mediambiental que produïen de les mines i la Central Tèrmica, els quals els van arribar a portar a litigis, fins a l'aprofitament d'energies més barates. Tot i que com hem comentat abans el lignit berguedà havia guanyat un premi a l'Exposició de Carbons Minerals, el carbó berguedà des de la seva descoberta havia estat considerat que era de baixa qualitat. Es per totes aquestes causes, i més que analitzarem en més profunditat, quan la mineria berguedana poc a poc va caient, pràcticament al mateix temps que el tèxtil, la mina es torna poc rendible, i s'acaba optant per tancar-la.

El patrimoni miner de Fígols, el qual es objecte d'aquet treball, es remunta a finals del S.XIX, compren l'espai industrial miner des del riu Llobregat i les colònies mineres de La Consolació, Sant Josep i Sant Corneli, en el terme municipal de Cercs. Aquesta zona

d'influència minera es coneguda des dels inicis del S.XX amb el nom genèric de Fígols. En aquest terme, s'han arribat a comptabilitzar una quarantena d'explotacions, totes registrades amb un nom concret, però que la gran majoria de vegades acabaven sent més conegudes pel renom o nom de qui les explotava⁵.

⁵ Serra Rotés, Rosa; Prat, Antònia; Picas, Josep. *Terra de Carbó, Cercs, Fígols, Vallcebre, Saldes i Guardiola de Berguedà*. Fígols, El Patrimoni Miner, p. 40.

II.- L'ACCIDENT DE LA CONSOLACIÓ: 1975

1. Accident i Possibles Causes

Dilluns, 3 de novembre de 1975, Mina de la Consolació, nivell 09 (cota 425), 8.55h. Es produeix una doble explosió que acaba amb la vida de 28 miners dels 33 que es trobaven dins del nivell 09, es recullen testimonis de miners que van sentir les explosions, els quals les descriuen de diverses formes: *“Sintió un golpe de aire que le causó dificultad para respirar; una fuerte explosión o ruido o detonación y otro fuerte golpe de aire más intenso que el primero. Entre ambos golpes, dice que transcurrió muy poco tiempo...”* *“Sintió primero un golpe de aire. Después un fuego o una llamarada. Por último una explosión, como la bomba atómica”*.⁶

Dels 33 miners que es trobaven dins del nivell 09 de la Mina de la Consolació, 28 van perdre la vida a l'acte, posteriorment 2 més van morir a l'hospital a causa de les cremades.

Des d'un primer moment es relaciona l'accident amb una explosió de grisú, tot i que el director de la mina i els membres del seu consell en un primer moment ho desmenteixen, es troben en un moment en que aquesta explotació estava considerada com una de les millors d'Europa, i la Consolació, que només feia dos mesos que es trobava en funcionament, estava dotada de tot un sistema elèctric per evitar emanacions de gas grisú.

El dimarts 4 de novembre de 1975 es recull al la pàgina 76 del diari ABC el testimoni del Sr. Porte, director de la explotació: *“Suponemos que ha sido una explosión de grisú. A pesar de ser considerada nuestra mina de primera categoría y, por tanto, libre de este gas, que jamás hemos encontrado en setenta u ochenta años que se lleva de explotación. Quizá también hubiera podido deberse a la inflamación de grisú y polvo de carbón, aunque no parece probable por la amplitud de la zona donde ha ocurrido el accidente. En el momento de suceder este había unos trescientos hombres en la mina. En realidad quisiera hacer constar que nuestras instalaciones están consideradas como una de las primeras de Europa, ya que todo el material que se emplea, lámparas, transformadores, teléfonos, cables, etc. está diseñado especialmente contra este gas.*

6 Serra Rotés, Rosa. Crònica oficial d'un accident. Explosió a la mina. 9h/ 3.11.1975/ Nivell 09. Mina Consolación/Coto Matilde/Serchs, Fígols-Las Minas. *L'erol*, núm. 126, Hivern 2015, Any 34, p.34.

Además, llevamos invertidos en seis años 900 millones de pesetas y está previsto invertir 1.300 más en los próximos cinco.”

El nivell d'exploració 09 constava de dues galeries paral·leles on s'hi instal·laven el doble sistema de cintes transportadores i excavadores, 30 miners i treballaven distribuïts en diferents tasques, les quals constaven de picar, protegir, avançar i conduir el carbó a les cintes transportadores fins a Sta. Isabel, allà carregaven el carbó que posteriorment sortia cap a l'exterior de la mina.

Finalment es va determinar que l'explosió era deguda a la parada del ventilador durant dos dies, a causa de les festivitats de tot sants, la aprada del ventilador havia provocat que a l'interior de l'exploració 09 s'hi acumulés una quantitat de gas grisú considerable, i aquest fou el causant de l'explosió, el que es queda en dubte, es quin va ser el desencadenant d'aquest explosió, els miners, d'una part, consideraven que una espurna en el moment de posar en marxa el sistema elèctric, per altre banda, els enginyers i directius de l'empresa Carbones de Berga, S.A. defensaven la idea de que una espurna de una cigarreta d'algun dels miners havia estat el detonant de l'explosió del gas grisú, tot i que hem de recordar que estava totalment prohibit fumar dins de la mina.

Després de l'accident i l'intent de l'empresa de deslliurar-se de les culpes, es va determinar, que tenint en compte les probabilitats de l'acumulació del gas grisú a causa de la parada de ventiladors durant els dos dies de la festivitat de Tot Sants, el que calia era fer les comprovacions pertinents pels tècnics especialitzats, els quals no van utilitzar els aparells de mesura del gas grisú, segons testimonis de miners que es trobaven a la Mina el 3 de novembre de 1975, els enginyers i els facultatius estaven dins del “cuartelillo” i no van entrar dins de la mina abans que els miners, sinó que dins de la mina només hi havia els miners i els vigilants.

Es van processar quatre tècnics de Carbones de Berga, S.A., els fonaments jurídics van ser els presumptes indicis de criminalitat dins de la falta de mesures de seguretat per part dels responsable que es duguessin a terme les mesures de seguretat pertinents, i imprudència temerària. L'empresa va oferir una indemnització global de 50 milions de pessetes, proposant com a condició que els advocats retiressin la denúncia, proposta que va ser acceptada. La pena de presó pels quatre processats va ser de dos anys i dos mesos, tot i que la defensa havia sol·licitat que fos de tres anys i un dia.

La mina, passat l'accident, va ser ebaixada a la categoria de mina de segona, l'empresa va ser obligada a canviar els sistemes de seguretat, el qual va suposar una inversió de 500 milions de pessetes.

Davant d'aquestes mesures, Carbones de Berga, S.A., va decidir pal·liar les despeses transformant la mina de Vallcebre i la del Collet en mines auxiliars per ser utilitzades com a sortida de ventilació, i entrada de materials. A finals de 1975 l'empresa presenta unes pèrdues que ascendeixen a 32.208.036'99 pessetes⁷.

⁷ Mau Branco, Matias O., 3 de Novembre de 1975: Explosió a l'explotació 09, La mina després de l'accident, En Vicenç Zumajo (ed.) *Història de Carbones de Berga, S.A.* pp. 70 a 81. Berga: Noves Teconologies Digitals.

III.- LA VAGA A LA MINA DE FIGOLS: 1977

1. Paquet de mesures de l'any 1977.

A l'Octubre de 1977 FECSA decidí un nous sistema de producció, que consistien bàsicament en augmentar els ritmes de treball, modificar el sistema de primes i disminuir la plantilla; amb l'objectiu d'aconseguir augmentar la productivitat per treballador. En aquell moment FECSA era propietària de la totalitat del capital i únic client de l'empresa Carbones de Berga, S.A.

Davant d'aquest paquet de mesures, FECSA va amenaçar amb el tancament de les Mines en el cas de no acceptar-se les mesures descrites en els nous sistemes de producció. L'empresa presentà als treballadors e paquet de mesures laborals les quals havien de ser d'aplicació immediata, el paquet de mesures va ser rebutjades en dues ocasions per assemblees que convocaren pràcticament la totalitat dels treballadors. La Comissió Negociadora formada per delegats dels treballadors que s'havia format per a poder negociar el paquet de mesures va presentar unes condicions alternatives al paquet de mesures de FECSA.

Les condicions que proposaven la representació dels treballadors eren les següents: Acceptava la necessitat d'introduir canvis en el mètodes de treball i en la racionalització d'aquest; la Comissió, però, va oposar-se per complet pel que fa als ritmes de la producció i al sistema de primes i sancions que pretenia imposar l'empresa, sinó el que demanaven era obrir noves explotacions a les Mines de Cercs, aconseguint d'aquesta manera que la plantilla no pogués ser reduïda, sinó tot el contrari, al obrir noves explotacions, s'hauria d'augmentar aquesta amb noves contractacions. Tot el que suposes un augment de l'esforç de treball dels miners, el qual ja era considerable, era totalment rebutjar pels representants dels treballadors, sinó que encara es demana un augment de salari pels miners, i una millora pel que fa a mesures de seguretat i higiene dins de les explotacions mineres. Les condicions exposades van ser totalment rebutjades per part de la direcció de l'empresa.

El malestar, ja present entre els miners degut a les mesures proposades per l'empresa, va incrementar, al assabentar-se que l'empresa tenia la intenció d'acomiar 16 miners al·legant l'art.39d) del Real Decret Llei 17/1977, de 4 de març de 1977 sobre Relacions de Treball. El qual recollia l'acomiadament per circumstancies objectives derivades de

la capacitat del treballador o necessitats de funcionament de la empresa, i en concret, l'apartat d)⁸ era sobre faltes, encara que fossin justificades, d'assistència al treball quan aquestes fossin intermitents, superessin en un any el trenta per cent de de la jornada y no responguessin a accident o malaltia que produïssin incapacitat continuada de llarga duració. Tot i que no podem analitzar en profunditat si l'empresa tenia motius lícits per l'acomiadament dels 16 treballadors, val a dir que l'empresa va “proposar” la readmissió d'aquests a canvi de l'acceptació del paquet de mesures. A causa d'aquesta proposta la qual era una evidència del tipus de condicionament que volia aplicar l'empresa als treballadors, aquests presenten sol·licitud de vaga legal per tal d'aconseguir la readmissió dels treballadors acomiadats⁹. Finalment, amb l'amenaça de una vaga imminent l'empresa decideix readmetre als treballadors i congelar el paquet de mesures, sempre i quan la vaga no es celebrés, mesura acceptada per part de la representació dels treballadors.

Tot i això, segons testimonis de miners i representació dels treballadors, quan al mes de desembre de 1977, es troben a la Delegació de Treball de Barcelona per casualitat s'assabenten que el paquet de mesures segueix endavant i que l'empresa té prevista un Expedient de Regulació d'Ocupació el qual afecta a 429 miners dels 1.400 que treballaven en aquell moment a les Mines de Cercs.

Es a causa d'aquets Expedient de Regulació d'Ocupació, quan els treballadors de l'empresa i els seus representants es comencen a mobilitzar per dur a terme una de les tancades més transcendents pel que fa el moviment obrer present a la història de les Mines de Cercs.

2. La Tancada de 5 dies de desembre de 1977

En el moment d'assabentar-se de les mesures que volia imposar l'empresa, una part dels treballadors es reuneix a un domicili privat d'un miner per celebrar una espècie “d'Assemblea” per decidir quines mesures de pressió cap a l'empresa durien a terme per poder pal·liar o aturar la decisió de l'acomiadament dels 429 miners.

⁸ Real Decreto Ley 17/1977, de 4 de marzo, sobre relaciones de Trabajo. B.O.E. núm. 58 de 9 de març de 1977; Ref. BOE-A-1977-6061; CAPITULO III, art.39d); el qual es troba derogat per modificació del Real Decret el 25 d'abril de 1981.

⁹ Mau Branco, Matias O. 1.9 L'any 1977 i el paquet de mesures, *op.cit*, p.85.

La tancada que es va dur a terme pels miners el dimecres 7 de desembre de 1977, va estar planejada sota el més escrupolós secret per part dels treballadors i els seus representats, ja que sabien que si arribava a oïdes de l'empresa aquesta no podria ser celebrada. Per la situació de l'època, just al sortir de una dictadura, no es volien arriscar a fer una assemblea pública per por que la Guàrdia Civil els hi hagués impedit, els “instigadors” de la tancada comenten: *“haviem preparat l'ambient per dur a terme la tancada de forma premeditada, amb unes garanties”*.

Es diu que aquesta tancada va ser decidida pels avantguardistes sindicals del moment, però amb la certesa que els treballadors s'adheririen a ella sense cap tipus de problema, ja que la unitat que representava la Mina els feia moure's per la lluita dels seus drets.

La tancada del 7 de desembre de 1977, no va arribar a oïdes de l'empresa fins a les dues de la tarda, en el moment del canvi de torn, quan es comunica que els miners no sortiran de la mina fins que l'empresa que no accepti les reivindicacions dels Miners sobre el paquet de mesures que els volia imposar l'empresa, es a partir d'aquí quan es crea el Comitè Negociador¹⁰.

Els treballadors que es van tancar dins de la mina van continuar treballant, en cap moment van cessar en les seves feines, es parla que en tot moment l'explotació 07 va estar en funcionament.

Tot i la gran “valentia” que van tenir els miners al tancar-se dins la mina, el que realment va exercir una forta pressió a l'empresa van ser els actes que es van celebrar fora la mina durant el temps que va durar la tancada, tota la comarca del Berguedà es va solidaritzar amb els miners, i varis sectors es van unir a les seves reivindicacions, es va empaperar tota la comarca amb les octavetes i pancartes per manifestar les reivindicacions dels miners i explicar el conflicte que s'estava vivint a les Mines de Cercs. El local del qual disposava la USO a la mina es va convertir en un centre de coordinació entre tots els sindicats implicats: UGT, CCOO, CNT i USO; cal destacar que en cap moment es va utilitzar un símbol sindical, o es va nomenar el nom de un sindicat, aquests van actuar de forma homogènia amb un objectiu comú: salvar 429 llocs de treball, es recullen declaracions sobre aquests fets com ara que *“no només no es van utilitzar sigles sindicals durant la tancada, sinó que en les eleccions sindicals,*

¹⁰ Els testimonis l'anomenen la Plataforma Reivindicativa.

primeres democràtiques, que hi va haver posteriorment, ningú es va voler apropiat de l'èxit de la tancada”.

Dins de la mina es trobaven tancats, 4 facultatius, 8 vigilants i 213 miners, la mina s'intenta desallotjar, amb l'argument que els vigilants i facultatius es trobaven segrestats, cosa que els implicats van negar ja que ells es trobaven de plena voluntat dins la mina, ja que l'Expedient de Regulació d'Ocupació també els afectava i volien quedar-se fent costat als seus companys, finalment, amb la seguretat que el govern no intervindria, per la transcendència que tindria el fet de negar el dret a manifestar-se en un moment on la llibertat sindical i d'associació tornava a treure el cap després de la dictadura, la Guàrdia Civil cessà en els seus intents d'entrar i impedir la tancada, i l'empresa es veu obligada a començar a negociar amb el Comitè Negociador.

Aquests tenien les següents demandes: la retirada de l'expedient de crisis; compromís de l'empresa de no aplicar als treballadors l'article 39d) del RD del Real Decret Llei 17/1977; cap sanció ni represàlia cap als miners tancats; que l'empresa estableixi, d'acord amb la llei, el sistema de treball que cregui més oportú, sempre i quan, tenint en compte que els treballadors es reservin el dret de recórrer als organismes competents en el cas que algun dels seus interessos, o dels seus drets quedessin lesionats a causa de les decisions empresarials.

Els dies següents a l'inici de la tancada es porten a terme concentracions i actes informatius, on cal destacar el que es va celebrar a la Plaça Sant Pere de Berga, on hi van participar unes 3000 persones, sota la consigna de “Mina tancada, comarca acabada”, els representants dels treballadors i familiars dels “tancats” van explicar la situació en la que es trobaven els miners, i quines eren les exigències de l'empresa, tot seguit es va fer una manifestació pacífica fins a la Plaça Viladomat de Berga, sempre mantenint el caràcter assembleari de la protesta.

Tot i les mobilitzacions a Berga, l'empresa segueix sense cedir pel que fa a l'expedient de regulació d'ocupació, i no accepta les mesures sol·licitades per part del Comitè Negociador.

El tercer dia de tancada el Governador Civil de la Província considera la tancada com un conflicte de caràcter laboral, i dona suport als miners amb el compromís de pressionar a l'empresa, ja que entén que l'origen del conflicte es a causa dels canvis de

les condicions de treball que es volen aplicar sense la voluntat d'acord amb la representació dels treballadors.

La tancada va tenir tanta transcendència que el dia 9 de desembre part de la comarca del Berguedà es va unir de forma solidària produint aturades de bars, botigues, bancs, fàbriques, i tot tipus d'establiments de Berga, Gironella, Puig-reig i Cal Rosal; també van parar les mines de carbó de Saldes, ni la fàbrica de Ciments de Fígols i la tèrmica dependent de FECSA¹¹. Aquesta mobilització va arribar fins al Bages, on les mines de potassa també es van solidaritzar amb els miners del carbó, i les mines de Cardona, Súria, Sallent i Balsareny també van para la seva producció¹².

Altres sectors també es solidaritzen amb els miners, com ara les escoles de la comarca del Berguedà, les quals es van mantenir obertes tots els dies de la tancada per a que els miners i els seus familiar, i tota la població que volgués participar de forma activa amb les mesures de pressió, poguessin deixar els seus fills a les escoles, i així facilita'ls-hi l'assistència a totes les mobilitzacions.

El dia 10 de desembre es va organitza una nova concentració informativa a Berga, on ja hi van participar 4000 persones, tenint en compte, que la nit abans, al peu de la bocamina hi havia 2000 persones més, procedents de tota la comarca, esperant novetats sobre les negociacions amb l'empresa. Es aquest mateix dia quan compareix el Governador Civil de la Província al municipi de Cercs, per poder seguir de prop les negociacions amb l'empresa, aquest es reuní amb les dues parts, i comunicà que en 24 hores havien d'arribar a un acord per tal de posar fi al conflicte.

El que en aquell moment era diputat per la província de Barcelona i membre de la Convergència Democràtica de Catalunya, Ángel Manuel Perera Calle, es posà en contacte amb les dues parts per manifestar les propostes que CDC proposava per tal d'arribar a un acord, les quals consistien en anular els tràmits de regulació de personal amb el condicionant de celebrar unes noves eleccions sindicals i s'escollís un nou Comitè d'Empresa.

¹¹ FECSA va anunciar que la tèrmica estava paralitzada per una fallada tècnica, però la causa es que no es té carbó per fer-la funcionar, tant a causa de la tancada, com pels piquets que impedièn l'arribada dels camions que portaven carbó a la tèrmica.

¹² Mau Branco, Matias O. La tancada a la mina de Fígols; *op.cit*, p. 94.

Davant de les dures negociacions amb l'empresa els miners que es trobaven tancats a l'explotació 07, van insistir en que si l'empresa no cedia a les seves demandes *“ens menjarem els torrons dins la mina”*.

Es a les 19:30 del dia 10 de desembre, quan es tonen a iniciar les negociacions, els membres els quals es troben a la taula de negociacions es componen del director i dos representants de l'empresa, dos Inspectors de Treball, el Tinent Coronel de la Guàrdia Civil, en representació de l'Estat, i 12 representants dels treballadors que formaven el Comitè Negociador, fora de la sala on es duïen a terme les negociacions es trobaven els assessors sindicals. Les negatives de l'empresa persistien, i la representació dels treballadors va sol·licitar l'entrada dels assessors sindicals a la taula de negociacions, l'empresa va accedir però sempre i quan aquests no entressin en qualitat de representació dels treballadors. El Tinent de la Guàrdia Civil va abandonar les negociacions, i gràcies això, la pressió que exercien la part social va ajudar a que l'empresa comences a cedir.

Finalment s'accedeix per part de l'empresa a totes les reivindicacions proposades per la representació dels treballadors. L'únic que no van aconseguir es que als miners tancats se'ls abonés el salari corresponent als cinc dies de tancada, els miners en tot moment havien reclamat aquest salari, ja que consideraven que ells en cap moment havien cessat en el compliment de la seva feina. Tot i això la representació dels treballadors va convèncer els miners per abandonar el tancament, sota l'argument de que la comissió negociadora havia aconseguit el 100% del que demanaven, i que no havien de prendre's l'impagament del salari com una pèrdua, ja que el poder d'associacionisme i solidaritat que havien mogut amb la seva reivindicació era la més gran de les victòries.

Així el dia 11 de desembre de 1977, a les 6 del matí, es va firmar l'Acta que recull els acords els quals van arribar la representació de l'empresa, i la dels treballadors, després de 5 dies de mesures de pressió en contra de les decisions empresarials que es volien aplicar a Carbones de Berga, S.A. Tot i que al redactat de l'Acta no en queda constància, la representació dels treballadors va aconseguir que el dilluns 12 de desembre de 1977 fos festiu pels treballadors que van dur a terme la tancada, i que aquest fos retribuït com un dia de treball “normal”.

3. Anàlisi dels Fets amb la Legislació Laboral vigent a 1977

Al estudiar el cas de l'Expedient de Regulació d'Ocupació que va promoure FECSA l'any 1977, i la posterior tancada a la mina en oposició a aquesta per part dels treballadors, crec que es interessant analitzar la legalitat dels fets, 1977 és un moment de transició, i recuperació dels drets socials de associacionisme i sindicalització, també moments decisius pel que fa a les manifestacions i el poder de pressió que podien exercir els treballadors en contra de les decisions empresarials.

Pel que fa a la tancada de desembre de 1977 que van dur a terme 225 treballadors de l'empresa Carbones de Berga, S.A, es important aturar-nos a analitzar els preceptes del *Real Decreto Ley 17/1977, de 4 de març, sobre Relaciones de Trabajo*, si estudiem els fets que van ocórrer, seguint els preceptes legislatius en podem extreure les següents precisions:

Reunió dels representants sindicals que s'havien assabentat de que l'ERO que preveia l'empresa, el qual els havien dit que es trobava congelat seguia endavant; l'article 3 Uno, del RDLRT, concretament el Títol Primer sobre el Dret a Vaga, recull que la declaració de vaga, exigeix l'adopció d'acord exprés, en cada centre de treball, i l'art. 3 Dos determina qui esta facultat per acordar la declaració de vaga, en el cas de la Tancada de 1977, aquests van ser els representants dels treballadors (apartat a) de l'article), però, segons recull la llei a l'apartat a del citat article, l'acord ha de ser per decisió majoritària dels representants, i en aquesta han d'assistir-hi, com a mínim, el 75% dels representants, on s'aixecarà acta amb la firma dels assistents¹³. Per tant, aquí no podem assegurar el nombre d'assistents, però si que podem dir que aquesta no va ser feta per Assemblea, i que no hi ha Acta per valorar l'assistència, les decisions i/o objectius, i el "*modus operandi*" el qual pretenien seguir.

L'Article 3, Tres, recull que la declaració de vaga ha de ser comunicat a l'empresari o empresaris afectats, i a l'autoritat laboral per part de la representació dels treballadors. Aquesta declaració ja de ser per escrit i notificada amb cinc dies naturals d'antelació a l'inici de la mateixa. Aquesta comunicació ha de contenir els objectius de la vaga, les

¹³ Aquest precepte sobre l'exigència de l'assistència del 75% dels representants es declarat inconstitucional, per Sentència del TC 11/1981 de 8 d'abril.

gestions realitzades per resoldre les diferències, la data del seu inici i la composició del Comitè de Vaga¹⁴.

Pel que fa a l'article 5, aquest parla sobre la composició del Comitè de Vaga, el que es va formar per la tancada de 1977 era totalment seguint aquest precepte legal, ja que es va constituir especialment per negociar amb l'empresa les condicions que van proposar, en contra de la decisió empresarial de l'acomiadament dels 429 treballadors, va estar format per treballadors del propi centre de treball¹⁵, i aquest va estar format per 12 membres.

L'Article 6 del RDLRT, recull la situació en la que es troben els treballadors que decideixen fer vaga, en el cas estudiat, no es pot analitzar des d'aquesta perspectiva per les condicions en les que es van fer la tancada, tot i això els resultats finals van donar com a resultat alguna d'aquestes situacions, com ara que no se'ls va pagar el salari, i que aquest dies no van incórrer en falta.

Tot i això, hem de tenir molt en compte l'article 7 del RDLRT, ja que es aquí, on podem determinar si la tancada pot tenir la consideració de vaga legal, en quant a seguir el que es marcat per llei, aquest recull en el seu punt Uno, que l'exercici del dret a vaga ha de realitzar-se mitjançant la cessació de la prestació de serveis pels treballadors afectats i sense ocupació pels mateixos del centre de treball o de qualsevol de les seves dependències. Per tant, a partir d'aquest precepte, podem dir que el tancament que van efectuar els miners l'any 1977 no es pot anomenar vaga, tant per l'ocupació que van fer del "centre de treball", en aquest cas seria l'explotació 07, com pel fet que en cap moment van deixar de treballar¹⁶. Pel que fa a les vagues declarades il·lícites¹⁷, la llei

¹⁴ Avenç molt important, ja que es en aquesta llei on es reconeix el Comitè de Vaga com un òrgan de representació dels treballadors en conflicte.

¹⁵ És complicat de determinar aquesta part del precepte, ja que s'hauria de considerar la Mina com un únic centre de treball, tot i estar formada de diverses explotacions. Tot i això, s'ha de comentar també que aquest precepte va ser, en part, declarat inconstitucional, en el cas de que la vaga comprengui varis centres de treball, Sentència TC 11/1981, tot i això, aquesta inconstitucionalitat afectaria a partir de l'any 1981, per tant, si la mina es considera que compren varis centres de treball, els miners no haurien seguit de forma correcta el que recull la llei.

¹⁶ Altre cosa seria si analitzéssim la situació dels miners "de fora", els quals si que van cessar en les seves obligacions, tot i així d'una forma "obligada".

¹⁷ Precepte molt important del Real Decret Llei 17/1977, de 4 de març, sobre relacions de treball, sobretot pel moment polític, ja que en el moment en que estan recollides les vagues il·lícites, s'entén doncs, que

recull que aquestes seran les vagues rotatòries, les efectuades per treballadors que prestin serveis en llocs estratègics amb la finalitat de interrompre el procés productiu, les de zel o reglament, i en general, qualsevol forma d'alteració col·lectiva en el règim de treball diferent a la vaga, es consideraran actes il·lícits o abusius. Les condicions en que es va dur a terme la tancada, no es pot considerar que formi part de cap de característiques que recull l'apartat Dos de l'article 7 del RDLRT.

Durant tota la tancada el Comitè va estar negociant amb la direcció i representació de l'empresa, i els miners no van cessar en la seu objectiu, fins que els seus representants no els van dir que el resultat havia estat totalment a favor dels seus interessos. En aquest cas es segueix al peu de la lletra el que determina l'art.8 Dos, del RDLRT¹⁸, i aquí podem entendre que l'acta que es va redactar al finalitzar el període de negociacions té la mateixa eficàcia que el que es s'acorda per conveni col·lectiu.

La compareixença de dos inspectors de treball en el moment de les negociacions¹⁹ respon a l'article 9 del RDLRT, on recull que la Inspecció de Treball pot exercir la seva funció de mediació des de que es comunicui la vaga, fins la solució del conflicte.

El diputat per la província de Barcelona, Ángel Manuel Perera Calle, el qual va proposar solucions al conflicte, i va determinar l'obligació d'arribar a un acord en un període de 24 hores, segueix el raonament de l'article 10 del RDLRT, en el que explicita que el Govern, a proposta del Ministeri de Treball, tenint en compte la duració i les conseqüències de la vaga, la qual va arribar implicar altres empreses que es van solidaritzat amb el moviment miner, les posicions de les parts, les quals no arribaven a un acord, i el perjudici greu de l'economia nacional²⁰; en aquests casos comentats, l'autoritat governamental, en aquest cas el diputat provincial, podrà acordar la represa

les que no estiguin recollides en aquest precepte són totalment lícites, per tant no es poden declarar nul·les, o anul·lar-les per mitjans coactius, ni sancionar de forma disciplinària als treballadors.

¹⁸ Menys pel que fa a la part del : "...des del moment del preavís ..."

¹⁹ Només tenim constància escrita de la composició de la taula negociadora en el moment de la negociació final, tot i això, no podem determinar si només van assistir en aquell moment els Inspectors de Treball, o van ser-hi presents a totes les negociacions que es van dur a terme del 9 de desembre al 11 de desembre.

²⁰ Aquí es podrien avalar amb el perjudici de retruc que rebia la central tèrmica, propietat de FECSA, la qual, al ser empresa pública, pot originar un problema de caire nacional, al no poder subministrar electricitat (tot i que en cap moment es parla de parades en el subministrament elèctric dels ciutadans).

de l'activitat laboral de l'empresa afectada, en el termini que ell determini correcte, o de manera definitiva, mitjançant l'arbitratge obligatori²¹. En el cas que la representació dels treballadors incomplissin la represa del treball en el cas de que aquesta els hi fos obligada, podrien ser sancionats²².

Finalment, es l'article 11 del RDLRT, el que ens determina quines son les modalitats de vagues il·legals, i aquí ens podem arribar a preguntar, podríem considerar les accions de solidaritat que van dur a terme els treballadors d'empreses berguedanes i bagenques, vagues de solidaritat? Les quals entenem les que son les dutes a terme pels treballadors que defensen un interès aliè a la seva relació contractual, però que actuen com a suport d'altres treballadors en conflicte, amb els que es poden identificar, empatitzar o solidaritzar; si es així aquesta seria determinada il·legal per l'article 11 del RDLRT, concretament per la lletra b)²³. Fins i tot, després de tots els preceptes analitzats, podem també determinar que no podem anomenar vaga a la tancada produïda pels miners l'any 1977, ja que si determinéssim que aquest fet era una vaga, incorreria en vaga il·legal, per la lletra d)²⁴ de l'article 11 del RDLRT.

Tot i que no es objecte d'aquest treball establir la legalitat o no de la tancada efectuada pels miners, aquesta es podria enquadrar dins dels Conflictes Col·lectius de Treball, tant per que podríem considerar que aquest és iniciat pels representants dels treballadors, no de forma "oficial", però si, si tenim en compte la reunió que van efectuar en el domicili d'un d'aquests, o si considerem que es a instància dels treballadors al manifestar les seves intencions al efectuar la tancada, per tant podríem enquadrar aquests fets dins de l'art. 18.Uno.a) del RDL 17/1977 sobre Relacions de Treball. També hem de tenir en compte, tal i com hem comentat anteriorment, des del Ministeri de Treball, aquesta es va reconèixer com un conflicte laboral, i es també gràcies a això que es van retirar les autoritats de l'ordre públic, per tant, també hem de considerar l'art. 19 a) del RDL

²¹ Aquest precepte es declarat inconstitucional per Sentència del TC 11/1981, de 8 d'abril, pel que va a l'autoritat del govern d'obligar a reprendre el treball, però no en el fet d'instituir un arbitratge obligatori.

²² Art. 16 RDLRT, els treballadors que participessin en vaga il·legal o qualsevol altre forma d'alteració col·lectiva en el règim normal de treball, incorrerà en falta prevista en la lletra j) de l'article 33 del mencionat RDLRT, que recull, que la participació activa en vaga il·legal o en qualsevol altre forma d'alteració col·lectiva en el règim normal de treball.

²³ La qual es també determinada inconstitucional per Sentència del TC 11/1981, de 8 d'abril.

²⁴ Art. 11d) RDLRT, la vaga serà il·legal quan es produeixi contravenint lo disposat en el present Real Decret Llei, o el que expressament pactat en Conveni Col·lectiu com a solució de conflictes.

17/1977. Seguint aquests dos preceptes, i amb les característiques abans esmentades, el procediment seria el correcte²⁵, i aquest tancament no incorreria en vaga il·legal.

Quadre gràfic del anàlisi de la legislació.

TANCADA A LA MINA DE DESEMBRE DE 1977			
FET	LLEI APLICABLE	ARTICLES A ANALITZAR	
Inici de la tancada: reunió a un domicili particular entre els representants dels treballadors	RDLRT 17/1977	Art.3.UNO, DOS	<i>Incisos inconstitucionals per Sentència del TC11/1981</i>
Primer dia de tancada, comunicació a l'empresari	RDLRT 17/1977	Art.3.TRES	
La tancada afecta FECSA, relacionar el fet que sigui empresa pública?	RDLRT 17/1977	Art.4	
Composició del Comitè de Vaga (es pot considerar comitè de vaga?)	RDLRT 17/1977	Art.5	

²⁵ Si que es cert que el procediment tal i com l'estableixen els art. 21 a 26 del RDL 17/1977 sobre relacions de treball, no es segueixen al peu de la lletra per part de la representació dels treballadors, ja que en cap moment es fa efectiu la formalització del plantejament del conflicte, sinó que no es fins que aquest està iniciat, i l'autoritat governamental es persona al lloc dels fets, aquest té un reconeixement purament legal.

Pel que fa a l'exercici del dret a Vaga, la Tancada es pot anomenar Vaga? Incorren els preceptes determinats legalment?	RDLRT 17/1977	Art.6, UNO, DOS, SEIS; Art.7, UNO, DOS	
Negociació final, presencia de la Inspecció de Treball	RDLRT 17/1977	Art.9	
Declaracions del Governador Civil sobre temporalitat del conflicte	RDLRT 17/1977	Art.10	<i>declarat inconstitucional per Sentencia TC 11/1981, pel fet que el govern no pot obligar a reprendre el treball</i>
Sancions que es podrien produir	RDLRT 17/1977	Art.10, Art.16, Art.33j)	
La tancada a la Mina te consideració d'il·legal?, i les posteriors parades que es van dur a terme a les comarques ?	RDLRT 17/1977	Art.11	
Anàlisi de declaració de un possible conflicte col·lectiu referent a la tancada a les mines	RDLRT 17/1977	TITOL II	

IV. DE LA PAULATINA REDUCCIÓ DE PLANTILLA AL TANCAMENT DE LA MINA: 1986-1991.

Després de les mobilitzacions de 1977 les condicions dels miners de Carbones de Berga, S.A. es van normalitzar, amb el tancament d'explotacions antigues, i l'obertura de noves explotacions amb maquines per treballar molt més avançades, es troba en l'explotació 012 una gran riquesa de capes de carbó, aquesta fa que compensi l'estat en les que es troben les altres explotacions, no tant rendibles. L'any 1978 comencen les explotacions a cel obert, l'empresa en aquell moment contava amb 1417 treballadors. Tot i que posteriorment, l'any 1980, tot i que la plantilla de Carbones de Berga, S.A. s'ha reduït, es considera un any molt positiu per l'empresa, sobren més explotacions, i dos anys després es construeix un funicular el qual destinen al transport de material i personal entre els nivells superior i inferior de la mina²⁶.

Tot i la construcció del funicular l'any 1982, l'empresa va quedar marcada també, per les inundacions que es van ocórrer a Catalunya a causa de la sobtada crescuda del riu Llobregat, a part d'afectar a nombroses fàbriques tèxtils, les quals es trobaven a la riba del riu, les Mines també van quedar afectades, les explotacions que es trobaven als nivells més baixos es van inundar, i l'empresa es va veure obligada a fer una reestructuració, tot i no fer for a ningú, van crear un sistema rotatiu on els treballadors que no treballassin uns determinats dies cobrarien del subsidi d'atur.

El 4 de gener de 1984, va sortir publicat al BOE l'Estatut Miner²⁷, de la creació de l'Estatut cal destacar les noves condicions i noves regulacions del temps de treball, on a les quals es determinen el temps de descans pels miners, el qual ha de ser més elevat, i l'acotament de les jornades que es passen a l'interior de la mina²⁸. Un altre gran innovació a destacar es la reducció de l'edat de jubilació dels miners, mitjançant el sistema de coeficients, en reconeixement de la duresa de les condicions laborals, també s'ha de ressaltar de l'Estatut Miner, la importància de la prevenció de riscos laborals, on

²⁶ Mau Branco, Matias O., De 1978 a 1986, *op.cit*, pp.116 a 118.

²⁷ Real Decret 3255/1983, de 21 de desembre pel que s'aprova l'Estatut Miner.

²⁸ Aquestes mesures es van implementar de forma gradual, per a que no causessin un fort impacte econòmic a les empreses del sector.

s'inclouen les regles bàsiques i la participació dels treballadors a través dels òrgans especialitzats, com ara, la participació a l'Institut Nacional de Silicosis²⁹.

1. Política de reducció de costos laborals.

L'any 1986 es presenta com un dels anys més problemàtics per l'empresa Carbones de Berga, S.A., FECSA presenta a l'Administració Pública la necessitat del tancament de la mina per causes econòmiques, i oferí, com a mesura pel pal·liar els inconvenients que això causaria als treballadors, feines al conreu del xampinyó o a la tala de branques de pi, que serien destinades cap a la central tèrmica.

La Generalitat de Catalunya, conscient del dany econòmic que podria causar al berguedà el tancament de les mines, proposa una esmena³⁰ als Pressupostos Generals, per a mantenir les mines en funcionament, proposta que es acceptada per l'organització Progrés del Berguedà.

Es manté el vedat, i s'arriba a la conclusió que les Mines de Cercs son encara viables, les extraccions han d'anar ben dirigides, es prometen inversions tant públiques com privades, amb expectatives de creacions de llocs de treball. Tot i aquestes promeses, els miners es mostren escèptics, sobretot pel fet que ni els sindicats, ni els alcaldes de les poblacions que serien més afectades pel tancament de les mines no acaben de extreure quin serà el futur de Carbones de Berga, S.A.

A tots aquests fets es sumen els impagaments dels deutes de FECSA als bancs, tant nacionals com estrangers, i la suspensió de la cotització de FECSA a borsa, causen un pànic generalitzat, que contrasta amb la tranquil·litat que viuen els miners, ja que tot i les problemàtiques que esta passant FECSA, el seus sous i llocs de treball no s'havien tocat.

L'empresa s'aboca a un silenci total en referencia al seu futur, i decideix no presenta el pla estratègic a principis de 1987, això fa que els miners es comencin a mobilitzar, el

²⁹ L'Institut Nacional de Silicosis (1970), és un institució sanitària de la Seguretat Social, la qual es considera una unitat de referencia nacional per a les malalties respiratòries d'origen laboral.

³⁰ S'estableix un vedat miner, el qual consisteix en una línia especial de crèdit industrial, amb el qual es constituirà una empresa encarregada dels estudis geològics per obtenir noves extraccions, i es proposen concessions entre Carbones de Berga S.A. i Carbones Pedraforca S.A., per tal d'aconseguir explotacions conjuntes.

Comitè d'Empresa pren la decisió, amb acord de pràcticament la totalitat dels miners, de deixar de fer hores extres a partir de finals de febrer de 1987, fins que l'empresa no respongués les preguntes sobre el futur de Carbones de Berga, S.A., i en conseqüència, dels llocs de treball de tots els miners. Aquesta decisió, impulsada per CCOO produeix fortes discussions entre treballadors i UGT, i provoca que es comenci a patir sobre la suspensió de sous, a causa de la falta d'hores extres, i de la baixada de productivitat que aquestes comporten.

Tot i les tensions viscudes, CCOO encerta amb la mesura, i per la pressió que aquesta provoca, l'empresa convoca a reunió el Comitè d'Empresa, i els exposa la situació per la qual estan passant: el Govern s'acaba desentén del programa de creació d'àrees mineres i planteja la unificació entre petites empreses per canalitzar la comercialització de les centrals tèrmiques, els empresaris del sector elèctric tindran la llibertat d'escollir qui i des d'on els poden comercialitzar el carbó. Amb aquesta mesura es pot entreveure la intenció del govern de l'època, optar per energies més barates, com pot ser la nuclear, o proveir-se de carbó importat, el qual era més barat i de més qualitat que l'estatal, i en el cas berguedà, del lignit que se'n extreia. Aquest sistema dona com a resultat la reestructuració de la mineria, ara en endavant en un àmbit de comerç competitiu, les empreses mineres que no siguin rentables, seran tancades. Això acaba amb la conclusió de que els miners hauran de ser molt més productius, sense esperar una millora econòmica a canvi.

El 16 de març de 1987, el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya concedeix a Carbones de Berga, S.A. un expedient de regulació d'ocupació que afecta a 700 treballadors³¹, a causa del foc que hi ha a l'explotació "Collet-1"³², els treballadors

³¹ El salari d'aquests treballadors acaba sent negociat per la previsió de la situació d'atur mentre duri la situació del foc a Collet-1, el Comitè d'Empresa informa que es cobrarà el 80% del salari durant la situació d'atur, amb unes compensacions addicionals: els treballadors sense obligacions familiar tindran una compensació de 85.000 ptes., els casats amb un fill 95.000 ptes., i els casats amb dos fills o més 108.000 ptes.

³² De Collet-1 se'n esperaven treure 25.000 tones de carbó cada mes, aquesta explotació es va decidir clausurar, ja que a causa de l'incendi, tot i que els nivells de CO2 es creien tolerables, hi havia la possibilitat que la reacció oxidada del lignit per la pirita que conté el carbó, produís gasos de monòxid de carboni que al trobar-se condensats poguessin afectar a llarg termini als miners, per tant, es tanca la mina, més per precaució, per intentar que no es produïssin intoxicacions, que per el risc d'explosions que provoques el foc present a Collet-1.

de Carbones de Berga, S.A. es veuen obligats a cobrar a el subsidi d'atur durant dos mesos, fins que la situació a l'empresa no es normalitzi, i s'aconsegueixi extingir el foc, es tarden tres mesos a poder apagar totalment el foc que es va localitzar a "Collet-1".

L'exploració es va tornar a obrir del 21 d'abril al 23 d'abril de 1987, el foc torna a provocar el tancament de l'exploració, i la plantilla de Carbones de Berga, S.A. comencen a estar inquiets. L'empresa acaba anunciant els plans de reestructuració de plantilla que tenen a curt i mitjà termini: tancar la mina un cop esgotades les reserves, amb la possibilitat d'explorar més carbó a partir de 1989, amb la reducció pal·liativa de la plantilla.

Es el 29 d'abril de 1987 quan el Comitè d'Empresa dona a conèixer el pla d'empresa que proposa Carbones de Berga, S.A., el qual contempla el tancament de les explotacions de Fígols en un termini de tres anys, dins d'aquest pla, es contemplen varies alternatives per als treballadors: treballar a les explotacions previstes a Vallcebre i Saldes³³, reduccions de plantilla mitjançant jubilacions anticipades pels treballadors de 60 i més anys, baixes incentivades d'acord amb els plans de reindustrialització que la Generalitat contemplava pel Berguedà, transferències de treballadors a treballar a cel obert, a la construcció de la central hidroelèctrica del Pantà de la Baells i també, treballadors que es traspassaran a l'empresa Carbones Pedraforca, S.A.

L'1 de juny de 1987 l'empresa tona a sol·licitar un expedient de regulació de l'ocupació, te la intenció de suspendre el contracte de treball de la totalitat de la plantilla durant dos mesos, al·legant raons de força major³⁴, l'empresa reconeix el dret dels treballadors a cobrar el subsidi d'atur que els correspon, però suspèn el pagament de les cotitzacions a la Seguretat Social. Davant d'aquesta situació incerta i de les noves amenaces de l'empresa de suspendre novament el contractes per les impossibilitats de treball, i escudant-se en causes de força major, els miners i els seus representants comencen a celebrar assemblees per intentar solventar, o com a mínim aclarir, el futur dels treballadors de les Mines de Cercs.

³³ En aquell moment es duïen a terme prospeccions en aquest terreny.

³⁴ L'incendi de Collet-1 causa una combustió espontània que afecta també a l'exploració Colet-2, el que fa inviable treballar a causa de les elevades concentracions de gasos nocius.

2. Accions aplicades pels Sindicats en contra de les mesures de reducció

El 3 de juliol de 1987, el Comitè d'Empresa de Carbones de Berga, S.A. convoca una assemblea a Berga per informar de les mesures o propostes que volen fer a l'empresa, en un intent de solucionar la situació en la que es troben, i així impedir el tancament de la Mina. Es proposa que els treballadors acceptin treballar mitja jornada, i que aquesta part del salari el pagui l'empresa, per tal que els treballadors aquesta mesura no els suposi una gran pèrdua econòmica, es dona la solució de la resta del salari que quedaria fina a completar la jornada completa sigui pagat per la Seguretat Social, aquest import no respondria al subsidi d'atur, ja que el temps treballat a la mina presentava una base de cotització, i en quant al període de vacances, l'empresa respondria del 80% del salari, i el 20% restant se'n faria càrrec l'INEM mitjançant el pagament de la prestació d'atur.

Els representants dels treballadors proposen treballar els mesos de juliol i agost, i simultàniament fer vacances, per aconseguir-ho, es proposa fer dos grups, que es vagin combinant i així mentre uns treballen, els altres poden fer vacances i a la inversa.

Aquesta situació es va allargant, tot i l'acceptació per part de l'empresa de la proposta dels representants dels treballadors pel que fa als torns durant els mesos de juliol i agost, encara continuen les amenaces de noves suspensions de contractes per períodes mensuals, les dificultats per negociar el conveni amb l'empresa, i les manifestacions, cada vegada més continuades, per part dels treballadors, porta cap al 4 de novembre de 1987, quan la Direcció General d'Indústria aprova que les explotacions mineres de Fígols tinguin garantides tres anys més de continuïtat, Carbones de Berga, S.A. presenta un pla estratègic on recullen que l'explotació que es desenvoluparà al nivell 015³⁵, la qual presenta menys problemàtiques de cara a inundacions que les explotacions Collet-1 i Collet-2, les quals queden abandonades.

3. Reduccions de Plantilla i Tancament. El Tancament de les Mines de Cercs com a tancament “modèlic”. 1988 A 1991.

El resultat de totes aquestes mesures desesperades, porta a l'empresa a una situació de desesperació, on l'única sortida que veu es la de eliminar de forma progressiva la plantilla, reduir-la tant com sigui possible amb les millors condicions.

³⁵ El qual es troba per damunt de la cota 300.

L'any 1988 Carbones de Berga, S.A., intenta incentivar a les empreses berguedanes a contractar miners, amb la "recompensa" de un milió de pessetes per a cada treballador que es contracti i sigui procedent de les explotacions mineres de Fígols. Un incentiu negociable, sobretot tenint en compte que el treballadors estigui d'acord amb aquest, les condicions laborals no siguin precàries, el tipus de contracte sigui indefinit, si no recullen aquests requisits la compensació cap a l'empresa pot variar de forma substancial, aquest incentiu esta pensat per la contractació de 20 o 25 treballadors, un cop aquests estiguin "col·locats" l'empresa deixarà de oferir-les.

Aquest Pla Estratègic presentat per Carbones de Berga, S.A. , recull a més a més dels incentius cap a les empreses que contractin miners, les jubilacions anticipades, que ja des de 1986 es feien. Els miners de Carbones de Berga, S.A. que s'acolliren a aquest Pla, se'ls cursava una extinció de la relació laboral voluntària, i rebien una indemnització per part de l'empresa, tenint en compte que sortien amb un lloc de treball assegurat.

Els treballadors que no acceptaven acollir-se al Pla Estratègic presentat per l'empresa, els quedava l'esperança de l'obertura de la mina de Saldes, ja que la gran majoria no volia deixar la mineria, ja sigues pel fet de que no volien deixar de fer del que havien estat treballant tot la vida, com pel fet de renunciar a tots els drets que els garantien el fet de trobar-se en el Règim Especial de la Mineria de Carbó.

En aquell moment l'empresa estava formada per 500 treballadors, la plantilla s'havia reduït de forma exponencial en referencia a l'any 1982, on Carbones de Berga, S.A. estava formada per 1.220 treballadors.

Crec que es convenient analitzar en detall tots els documents que es van generar a partir de les jubilacions anticipades, fins al tancament de les Mines, per poder entendre les estratègies que van dur a terme les dues parts, tant la representació dels treballadors com l'empresa, per arribar a considerar-se el tancament de les Mines de Cercs, com un tancament modèlic.

3.1 Jubilacions Anticipades de Carbones de Berga, S.A.³⁶.

Quan es van establir els plans de jubilacions anticipades, es va determinar que tots els prejubilats, una vegada consumissin el període de prestació d'atur contributiu, tindrien dret a una prestació per subsidi d'atur per un termini de 30 mesos, l'inici d'aquest seria just al finalitzar el pagament de la prestació pels majors de 45 anys, en el cas dels menors d'aquesta edat, rebrien un període de carència fins al complir els 45 anys. Durant el període de carència, seria l'empresa la que es faria càrrec del complement de l'import a percebre pel concepte de subsidi.

Pels majors de 52 anys, es va estipular que l'inici de les prestacions per subsidi fossin a partir de l'acabament de la prestació d'atur, i que aquestes tinguessin una duració lligada al compliment dels 60 anys per part dels miners, o abans en els casos que el miner ja tingués l'edat bonificada, i ja hagués arribat a l'edat de jubilació, la qual s'ha determinat que el càlcul s'ha de fer per les situacions de penositat, el RD que desenvolupa l'Estatut Miner fixa una edat mínima de 52 anys³⁷.

La duració del període de subsidi d'atur pels miners vindrà determinat per varis factors, ja siguin l'edat, les càrregues familiars i el període de gaudi de la prestació d'atur que anteriorment el miner a pogut percebre.

³⁶ Deduïm que les mesures establertes pel que fa a les jubilacions anticipades de Carbones de Berga, S.A. venen determinades pel Pla de Reordenació de la Minería del Carbó (ESCP), el qual relacionem amb la Llei de Reconversió Industrial, pel període de 20 de febrer de 1986 a 31 de desembre de 1995. El qual va determinar unes mesures "especials" per pal·liar els efectes dels tancaments i els expedients de regulació d'ocupació que van afectar a determinats sectors industrials espanyols.

³⁷ La regulació ve determinada per: Real Decreto 2366/1984, de 26 de diciembre, sobre reducción de la edad de jubilación de determinados grupos profesionales incluidos en el ámbito del Estatuto del Minero, aprobado por el Real Decreto 3255/1983, de 21 de diciembre:

Artículo 2.1. La edad mínima de sesenta y cinco años, exigida en el Régimen General de la Seguridad Social para tener derecho a la pensión de jubilación, se rebajará en un período equivalente al que resulte de aplicar el coeficiente que corresponda al período de tiempo efectivamente trabajado en cada una de las categorías y especialidades profesionales de la minería que se especifican en la escala anexa al presente Real Decreto.

La llei 31/1984 de protecció de l'atur, millora la situació de l'atur amb la institucionalització del subsidi d'atur per majors de 55 anys amb càrregues familiars i amplia la cobertura de la prestació d'atur fins a 24 mesos amb còmput de càlcul de 3 mesos d'atur per cada any treballat. Però el subsidi d'atur serà d'una duració de 6 mesos.

Els menors de 45 anys, amb càrregues familiars, el qual estava compost a Carbones de Berga, S.A. per uns 55 prejubilats, tindrien dret a 24 mesos de subsidi, en comptes dels 30 mesos programats. Es va estipular, que en el cas de que es tingués en compte per una possible compensació, el import d'aquesta seria: 55 treballadors x 6 mesos x 44.000 ptes. aproximadament, suposaria una despesa de 14'5 milions de pessetes.

En el cas dels majors de 45 anys, s'amplia el temps de percepció del subsidi a 36 mesos, en comptes dels 30 previstos, aquesta mesura afectava a 40 treballadors de Carbones de Berga, S.A.

Els majors de 52 anys, i fins als 60, es el que legalment s'ajusta a la previsió del temps de durada, determinat per llei, de percepció del subsidi.

3.2 Acord sobre l'Expedient de Regulació d'Ocupació, 1991.

Es redacta Acta d'acord sobre l'expedient de regulació el dia 31 d'Octubre de 1991, aquesta recull els acords als quals es van arribar per a determinar on es redistribuirien el 78 treballadors que en aquell moment componien la plantilla de l'empresa Carbones de Berga S.A.

Aquests acords van ser referendats per majoria en assemblea de treballadors, la qual va ser convocada per el comitè d'empresa, i l'objecte de la qual versava en suspendre definitivament els treballs que es realitzaven a la única explotació activa que hi havia a l'any 1991. M'entres que aquest personal no fos recol·locat en una de les opcions de les quals es recullen a l'acord, aquests s'acullen al expedient de regulació d'ocupació.

Amb el suport del Comitè d'Empresa, Carbones de Berga, S.A. presentà l'expedient amb extinció de contractes per la totalitat de la seva plantilla, amb efectes el 31 de desembre de 1991, aquest suport del Comitè s'aconsegueix en base a una paràmetres, i unes condicions per cada col·lectiu de treballadors, els quals l'empresa a de complir:

Les cinc persones corresponents al Grup de Directius, Tècnics i Administratius, en les condicions ja pactades amb la empresa

Les quatre persones, les quals es trobaven en situació de reconeixement de una invalidesa en curs, segons el nivell que els hi fos reconegut; no hi hauria dret a percebre indemnització per les invalideses absolutes; en el cas de reconeixement de invalidesa permanent total quedaran lligats a les indemnitzacions que s'hagin aplicat fins a la data, sense perjudici dels pactes que puguin existir a nivell individual. En el cas de que alguna de les persones que estan tramitant invalidesa, aquesta no se'ls fos reconeguda, podrien optar de forma subsidiària a prejubilarse amb les condicions esmentades anteriorment.

Les cinc persones que es trobaven en període de pràctiques per a la incorporació de treballadors a FECSA, en el cas de que fossin recol·locats de forma definitiva i com a personal laboral en l'empresa mencionada, se'ls reconeixia l'antiguitat ja obtinguda a Carbones de Berga, S.A., i rebrien de part d'aquesta una indemnització per despeses de de trasllat de 2 milions de pessetes, en el cas de personal obrer, i 3,25 milions de pessetes en el cas del personal tècnic. En el cas de que aquests no fossin contractats, es podien acollir a qualsevol de les altres opcions de recol·locació o de constituir-se com a treballador per compte propi³⁸, seguint les condicions que s'estipulen a l'acord al qual van arribar els representants dels treballadors i l'empresa.

Les dotze persones les quals es trobaven opositant el cos de bombers de la Generalitat en el cas de que aprovessin les oposicions, rebrien una indemnització de 4 milions de pessetes, més 500.000 pessetes per compensar el trasllat, en el cas de que el lloc de treball al qual els fos destinat es trobés fora del municipi on residissin en aquell moment. En el cas de no aprovar les oposicions, es podien acollir a les solucions de recol·locació que s'estipulen.

Els treballadors que decidissin integrar-se a l'activitat minera de Calaf, rebrien indemnitzacions per recol·locació, a més a més d'una complementària extraordinària per trasllat, locomoció i/o canvi de residència, totes aquestes quantitats, en el cas de que alguns treballadors escollissin l'opció, seria pactada entre l'empresa i els treballadors, ja

³⁸ Es van donar varis casos en que els miners va decidir constituir-se com empreses de tipus Societat Anònima Labora, els quals s'encarregaven de feines de fusteria, electricitat, manteniment, etc. i s'ubicaven a la Central Tèrmica, propietat de FECSA.

que anaven en funció de les situacions de cada miner, per tant s'havien de treballar segon casuística.

Les onze persones, les quals van ser recol·locades a Carbones Pedraforca, S.A., se'ls va establir unes indemnitzacions de 4 milions de pessetes per persona, més 500.000 pessetes en el cas de que aquests tinguessin que traslladar-se.

Les 25 persones que optaven a recol·locació a una activitat industrial, o en programes de treball per compte propi, donat que en el moment en el qual es va fer l'acord, no es podia estimar l'opció que seria escollida per cadascun dels 25 miners, es va acordar una indemnització de 5 milions de pessetes per persona.

L'acta recull, que en base a que totes les situacions dels treballadors que queden en plantilla queden totalment clarificada, els col·lectius de treballador que no es trobin en cap de les situacions referides, s'estudiarà cada cas de forma personal, ja que s'ha de tenir en compte la casuística que afectés als treballadors en cada cas, on també es recull una data topall per tenir previstos cada cas, per així donar seguretat als treballadors que els seus drets seran reconeguts, aquesta data màxima es el 15 de novembre de 1991.

Pels casos dels treballadors que decidissin la capitalització de la prestació d'atur per formar cooperatives de treball associat, l'empresa va oferir tot el suport que els treballadors necessitessin en base a la gestió per col·laborar en la constitució i funcionament de les cooperatives que volguessin formar.

Els treballadors que van quedar afectats per l'Expedient de Regulació d'Ocupació fins el 31 de desembre de 1991, rebran les mateixes compensacions econòmiques que estaven establertes per aquesta situació.

Els incentius econòmics que va oferir Carbones de Berga, S.A. per la recol·locació dels treballadors en empreses berguedanes³⁹, aquestes empreses estaven sotmeses a la condició de que es complís l'estabilitat dels llocs de treball en un termini màxim de 38 mesos, en els supòsits de que aquesta estabilitat no es dugués a terme en aquest termini de temps, el grup FECSA es faria càrrec de l'execució de les garanties establertes per l'empresa i de la promoció a una nova ocupació dels treballadors afectats.

³⁹ No només s'oferien en empreses berguedanes, cabia la possibilitat de que empreses d'altres comarques també s'acollissin a aquests incentius. Però es plantejava principalment a empreses berguedanes per comoditat i proximitat dels treballadors.

V.- CONCLUSIONS

Es determinant tenir en compte, que el treball realitzat no es un treball pròpiament jurídic, sinó que es basa en un estudi dels fets ocorreguts durant els últims 15 anys de “vida” de l’empresa Carbones de Berga, S.A., la qual va fer-se càrrec de les Mines de Cercs. Els fets estudiats són, els que he considerat, els “culpables” del tancament de les Mines l’any 1991. Aquest tancament va ser molt determinant pel Berguedà, ja que les Mines era una de les fonts principals de treball d’aquesta comarca, juntament amb el tèxtil. Per tant, es pot considerar, que el realitzat, es un estudi històric del moviment obrer que es van dur a terme en els moments més determinants dels últims 15 anys de les Mines de Cercs.

1. Un dels factors que m’han cridat més l’atenció durant tot l’estudi de la història de les Mines, és el sentiment de pertinença, de grup, que tenien tots els miners, fins i tot l’estima que tenien cap a la seva feina, un exemple es la indignació que van sentir en assabentar-se que havien fet una oferta per convertir els túnels que formaven les mines en un cultiu de xampinyons. I la negació a treballar en un tipus de indústria que no fossin les Mines, en el moment que es va decidir la recol·locació de molts dels miners que van ser víctimes de l’Expedient de Regulació d’Ocupació que va portar cap al tancament definitiu de les Mines.
2. Tot i que el treball estigui enfocat cap a la negociació col·lectiva, i les pressions que van aplicar els treballadors en contra de moltes de les accions, i decisions, de l’empresa, he cregut molt determinant començar el treball amb l’accident que va ocórrer el novembre de 1975 a l’exploració de “La Consolació”. A part de la desgràcia que va significar per la pèrdua de 30 homes, aquest, des del meu punt de vista, va ser l’inici de la caiguda en desgracia de les Mines. La situació ja no era la millor, tot i venir de un període força beneficiós, ja que, tot i que per altres indústries havia significat tot el contrari, els períodes bèl·lics, i la dictadura⁴⁰, havia ajudat, en part, al bon funcionament de les Mines. Aquest accident es va cobrar trenta vides, però també va significar la rebaixa de categoria de la Mina, passant aquesta a mina de segona, i la inversió que es va haver de fer amb el

⁴⁰ Amb la menció a la dictadura Franquista, hem refereixo a que, les empreses compraven el lignit berguedà per no poder tenir accés al carbó d’Anglaterra, per això, en part, la dictadura va ser beneficiosa per aquest tipus d’empresa.

condicionament de les explotacions per evitar noves desgracies com l'ocorreguda l'any 1975.

3. Les pèrdues que es van patir per part de “Carbones de Berga, S.A.” a causa de l'accident de 1975, es poden relacionar amb les noves estratègies empresarials que es van presentar l'any 1977, sobre l'augment de productivitat, i la disminució de la plantilla que volia dur a terme FECSA, la qual en aquell moment era la propietària del capital total de Carbones de Berga, S.A., no es casualitat que dos anys després de les pèrdues que van tenir, es decidissin a efectuar aquests canvis, on l'objectiu principal era reduir el cost que significaven els sous dels treballadors, i en part voler augmentar la productivitat, sense que aquests obtinguessin una compensació econòmica.
4. El tancament que es va produir per poder efectuar pressió en contra de les decisions empresarials, l'he examinat des del punt de vista que es trobaven en un moment històric molt abstracte, sobretot en tema legislatiu, es troben en un moment de transició cap a la democràcia, just sortint d'una dictadura, que en temes de drets socials era molt minsa. Tot i això, s'acabava “d'estrenar” una llei que regulava els drets i llibertats sindicals, i les relacions laborals. Per tant, aquest tancament, s'ha d'analitzar tenint en compte molts factors, i el principal, i el que m'ha ocupat una part del treball, es determinar que el tancament que es va produir l'any 1977 no era una vaga, sino que s'ha d'encasellar des d'un punt de vista legislatiu en una acció col·lectiva, tot i que pels participants, i per l'empresa, i fins i tots els poders públics, es considerada des d'un inici com una vaga, amb les conseqüències que aquesta produeix. Ja sigui pel no cobrament dels sous per part dels miners, tot i estar treballant durant els 5 dies que aquests van estar tancats, com la formació d'un Comitè de Vaga, i la posterior acta que la reconeix com una vaga, la qual produïa uns drets “guanyats” per les accions dels treballadors. L'objectiu del treball no era determinar la legalitat o no del tancament que es va produir l'any 1977, però vaig creure important fer un estudi de l'aplicació de la llei de relacions laborals de 4 de març de 1977 (RDL 17/1977).
5. D'aquest tancament, i sobretot de les explicacions i testimonis dels treballadors i els seus familiars, n'he extret es que va ser una tancada que en un inici es va viure amb por, com he comentat abans, es sortia d'una dictadura, feia molt temps que el

franquisme havia reprimit el moviment obrer, els treballadors no es veien amb força per manifestar-se i fer reivindicacions sobre els seus drets, o enfrontar-se en contra del poder empresarial, per tant, crec que es molt important esmentar el rerefons d'aquesta manifestació, la qual va mobilitzar a tota la comarca del Berguedà. Fins i tot, l'inici d'aquesta, on el Comitè de Dones, les quals eren formades per dones de miners i treballadores de la filatura, les quals van aconseguir mobilitzar un dels col·lectius que passa més desapercbut, com son les dones treballadores i mestresses de casa.

Els últims tres anys de vida de Carbones de Berga, S.A van ser els mes complicats laboralment parlant, ja es sabia que l'empresa acabaria tancant, i per les pressions que es rebien per ser un dels sectors que ocupava a més gent de la comarca del Berguedà, es van establir una sèrie de polítiques per millorar les situacions dels treballadors que es quedarien sense feina.

6. Una de les mesures que es van aplicar alhora del tancament, que jurídicament es la més complicada d'analitzar, des del meu punt de vista, es la de les jubilacions anticipades, les quals es van acordar amb pactes amb l'empresa i la representació dels treballadors. A part d'aquests, hi havia molts més factors, en base a legislació, que s'havien d'aplicar: la Llei 27/1984, de 26 de juliol, de Reconversió Industrial, la qual es va aplicar des de mitjans dels anys 80 fins als 90, la qual es basa en un conjunt de polítiques de reconversió dels sectors en crisi, en un intent de convergència entre l'oferta i la demanda, per assolir la reestructuració industrial, i així, en el supòsit d'una crisi en un dels sectors, aquesta es pogués tallar. Aquesta però es una llei molt complexa, i des del sector miner es van fer unes determinades mesures socials, les que esdevenen en un Pla de Reordenació de la Mineria del Carbó establert pel Ministeri d'Indústria Comerç i Turisme, i a partir d'aquest, desenvolupat pel Comitè d'Empresa de Carbones de Berga, S.A.

L'estudi d'aquestes jubilacions anticipades, s'ha fet com un punt més de les conseqüències del tancament, es de considerar, fer un estudi complert de la legislació que va donar lloc a les jubilacions anticipades, ja que aquesta es molt complexa, i serviria per entendre les mesures que va desglossar Carbones de Berga, S.A. en el seguiment i el desenvolupament de les jubilacions anticipades.

7. De les mesures preses alhora de la recol·locació dels treballadors de Carbones de Berga, S.A., queda clar perquè n'anomenen un tancament modèlic, ja que els acords entre representants dels treballadors i l'empresa, queda reflectida la preocupació que van tenir per cada un dels 78 treballadors, que encara eren part de l'empresa, els quals van tenir en compte, cada característica, els col·lectius, i circumstàncies que els pertocava, fins i tot es reflecteix, que si algun treballador no queda enquadrat en una de les situacions que preveïen, el seu cas seria tractat de forma individualitzada, amb l'empresa, i s'arribaria a una determinació per al ell. Dins de la desgràcia que va suposar el tancament de una de les indústries que donava més feina a la comarca berguedana, aquest tancament va ser lo menys "traumàtic" possible, amb uns resultats, si més no satisfactoris, pels treballadors.

VI.- BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

Boixader Aymerich, Alba; Serra Rotés, Rosa. *Viure al Peu de la Mina, Les Colònies Mineres de Cercs*. Cercs: Consorci de la Ruta Minera. Manresa: Zenobita Edicions.

Mau Branco, Matias O. *Història de Carbones de Berga, S.A.* Berga: Noves Tecnologies Digitals.

Noguera i Canal, Josep; Sistach i Tomàs, Manuel (1991). *La Mineria al Berguedà*. Berga: Àmbit de Recerques del Berguedà.

Serra Rotés, Rosa (2003). *Terra de Carbó, Cercs, Fígols, Vallcebre, Saldes i Guardiola de Berguedà*. Cercs: Consorci de la Ruta Minera. Manresa: Zenobita Edicions.

Articles de Revista:

Serra Rotés, Rosa (2015). Crònica Oficial d'un accident. Explosió a la Mina. *L'Erol*, n° 126, Any 34. pp. 34 a 45.

Serra Rotés, Rosa (2015); Tenci, Rosa. Miscel·lània sobre mines i miners del Berguedà. *L'Erol*, n° 126, Any 34. pp. 46 a 50.

Viladomat i Pons, Joan (2015). A favor de les famílies. *L'Erol*, n° 126, Any 34. p. 51.

Pàgines Web:

Sócrates Fernández, 8 d'Agost de 2015; *Actualidad: Pasado y presente de la lucha minera en España*, Unidad y Lucha, Órgano del Comité Central del Partido Comunista de los Pueblos de España; <http://www.unidadylucha.es/index.php/actualidad/1518-pasado-y-presente-de-la-lucha-minera-en-espana>

Vídeos:

Museu de les Mines de Cercs. (16 de novembre de 2015). Tancada de 1977. [Arxiu de video]. Recuperat de: <http://www.mmccercs.cat/ca/exposicio-permanent>

Altres documents:

Documentació cedida per la Fundació Cipriano García, Arxiu Històric de CCOO.

VII.- ANNEX

Comité informa:

- 1.- Debido a la situación de la mina, la Empresa ha presentado un expediente que según la Ley, está regulado como suspensión temporal del contrato de trabajo por razones de fuerza mayor. En este caso, las empresas tienen 24 horas para comunicarlo a la Autoridad Laboral, y es ella quien resuelve en el plazo de cinco días, por lo que la Empresa ha pedido para 776 trabajadores esta situación, por un periodo máximo de tres meses. Esta situación irá cambiando a medida que se vayan recuperando puestos de trabajo.
- 2.- El pago de los jornales dejados de trabajar, se efectuará según lo regulado por la Ley en estos casos:
El 80 % de la base de cotización para accidentes, teniendo como tope el 220 % del salario mínimo interprofesional.
- 3.- El importe de estos jornales se está mirando puedan cobrarse lo más pronto posible y a través de las entidades bancarias por las que se vienen cobrando la nómina mensual.
- 4.- La Empresa se ha comprometido a que no trabaje ningún obrero de OSSA, hasta que se hayan reincorporado al trabajo la totalidad de la plantilla de Carbones de Berga.

Por parte del Comité se está trabajando para solucionar los problemas que se van presentando.

Peticiones hechas a la Empresa:

- 1º Si no es necesario agotar los tres meses en esta situación, que no se agote este plazo.
- 2º Que se confeccione las listas de turnos rotación semanales con los trabajos que vayan siendo necesarios, incluido el personal de Guardiola, Bagá, La Pobla, Vallcebre y Sardanyola (Zona Norte).
- 3º Una vez puesta en marcha la explotación Collet-1 y Vallcebre, se dispongan cuatro turnos para Collet-1 y dos para Vallcebre; además se podría trabajar en Plano Telesilla, Plano Sta. Isabel, cunetas, limpieza general y otros trabajos que realizaba OSSA.

Gestiones realizadas por el Comité ante los organismos oficiales:

- 1º Visita a la Mutualidad Laboral - Asunto jubilaciones y cotización a la Seguridad Social. En este tema informamos que se sigue cotizando normalmente y continúa el coeficiente reductor para jubilación.
- 2º Visitas a la Delegación de Trabajo para aclarar la legalidad de esta situación.
- 3º Consultas a los Sindicatos y organizaciones políticas para tenerles al corriente de esta situación. Una representación del Comité estuvo reunido con Alfonso Guerra y le informé de todos los problemas, entregándole un dossier de la documentación de los daños sufridos en la Empresa.

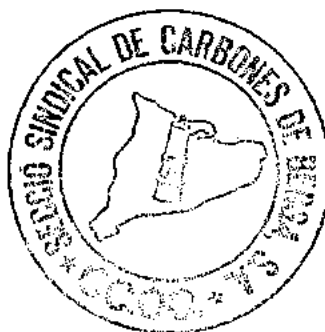
pezado la fase de investigación de la mina de Saldes.

Si el comité no es conforme, c.c.o.o. ~~o en el individual~~
empezará a hacer acciones.

59 Hemos valorado la cntrapropuesta hecha por la empresa, sobre el tema vacaciones, y nos ha parecido que se puede aceptar.

69 Se acuerda, que como máximo, en el mes de Febrero, se podrá al día, la cuestión de la Seguridad e Higiene de la mina.

7º Se acuerda hacer un fondo para la sección sindical.

MINISTERIO DE INDUSTRIA, COMERCIO Y TURISMO

SECRETARÍA GENERAL DE LA ENERGÍA Y RECURSOS MINERALES
SECRETARÍA GENERAL DE LA CONSTRUCCIÓN

25 marzo 1991

EFM/qcm

DESTINATARIO

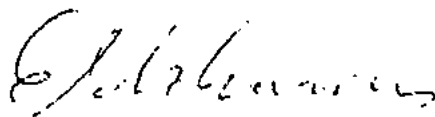
D. Rafael Varea Nieto
Secretario Gral. de la Federación
Estatál Minera de CC.OO.
C/ Asturias nº 9, 2º O
33004 OVIEDO

Medidas Sociales Plan Reordenación Minería.

Adjunto remito un ejemplar de las Medidas Sociales correspondientes al Plan de Reordenación de la Minería del Carbón (ESCP).

En relación con la versión anterior, incorpora determinadas modificaciones introducidas como consecuencia de las observaciones formuladas al respecto por las Centrales Sindicales CC.OO. y UGT.

EL SUBDIRECTOR GENERAL DE
PROGRAMACION MINERA

Eduardo Fernández Marina

cartacoo

MEDIDAS SOCIALES INSTRUMENTADAS EN EL MARCÓ DEL
PLAN DE REORDENACION DE LA MINERIA DEL CARBON
(ESCP)

1.- Introducción

La O.M. de 31 de octubre de 1.990 y la Resolución de la Delegación del Gobierno en la Explotación del Sistema Eléctrico de 10 de diciembre de 1.990, que la desarrolla, regulan las compensaciones que el Plan de Reordenación de la Minería del Carbón (ESCP) había previsto para hacer frente a los costes laborales en los casos de cierre o de reducción de capacidad de producción de las empresas carentes de viabilidad futura en las condiciones previsibles del mercado.

Los mecanismos previstos para hacer frente a las distintas situaciones que pueden producirse entre los trabajadores afectados son los que a continuación se describen.

2.- "Contador a cero"

Regulado en la Disposición adicional decimonovena de la Ley 4/1990 de 29 de junio de Presupuestos Generales del Estado establece que los trabajadores de la minería del carbón que queden en situación legal de desempleo como consecuencia del cese o reducción de la actividad de su empresa tendrán derecho al reconocimiento, por una sola vez, de prestaciones contributivas por el periodo máximo legal, con independencia de las cotizaciones previas que tengan acreditadas y del periodo de prestaciones que, en su caso, hubieran percibido con anterioridad.

3.- Indemnizaciones

Aquellos trabajadores fijos de plantilla que no tengan acceso al plan de jubilaciones que se describe en el apartado 4, percibirán una compensación por un importe equivalente a los 2/3 del coste efectivo pactado con la empresa de cada indemnización, con el límite de 2/3 de 5 Mptas., en promedio, por trabajador, garantizado por el sistema de ayudas OFICO.

4.- Prejubilaciones

El sistema de prejubilación instrumentado para la minería del carbón contempla dos situaciones diferentes: la de los trabajadores con bonificación suficiente, (igual o superior a 5 años), para alcanzar la jubilación ordinaria a los 65 años, y la de aquellos cuya bonificación no es suficiente para acceder a la jubilación a los 65 años.

- * Para los trabajadores que tienen bonificación suficiente pueden acogerse al régimen de prejubilación los que, teniendo 55 años o más de edad bonificada, tengan 47 o más de edad física. En el caso de que se tuvieran 47 años o más, el mecanismo de prejubilación sería el siguiente:
- Dos años de prestaciones de desempleo, durante los cuales percibirán:

A. Del INEM:

A.1 Prestaciones, (24 meses) en la cuantía siguiente:

Durante los 6 primeros meses, el 80% del promedio de las bases por las que haya cotizado el trabajador por contingencia por desempleo durante los seis meses precedentes a la situación legal de desempleo. Esta proporción se reduce al 70% en los 6 meses siguientes y al 60% en los 12 restantes. El importe así calculado no podrá ser inferior al salario mínimo interprofesional incrementado en 1/6 (parte proporcional de las pagas extraordinarias) ni superior al 170%, 195% o 220 % de dicho importe en función del número de hijos a cargo del trabajador (sin hijos, con uno o con dos o mas respectivamente).

A.2 Cotización a la Seguridad Social en función del salario base normalizado medio de los 6 meses anteriores, revalorizado en el 2º año en la proporción establecida por las bases de cotización.

B. Complemento OFICO:

Añadido a los pagos del INEM, el complemento garantiza, en todo caso, al trabajador la percepción del 80% del salario bruto percibido en los seis meses anteriores, revalorizado anualmente en la proporción de un 5% a partir del 1 de enero de cada año.

- Tres años acogido a lo dispuesto en el R.D. 3/1989 de 31 de marzo, durante los cuales percibirán:

A. Del INEM:

A.1 Subsidio por importe del 75% del salario mínimo interprofesional (12 pagas) vigente en cada momento.

A.2 Cotización a la Seguridad Social sobre el salario mínimo interprofesional (14 pagas), vigente en cada momento.

Al finalizar los dos años de desempleo, el trabajador tiene un plazo de 90 días para firmar el Convenio Especial con la Tesorería de la Seguridad Social, que le permita completar la cotización a la Seguridad Social, importe que se incluye en el complemento. La Entidad financiera gestora del sistema de prejubilaciones será también la encargada de gestionar el Convenio Especial.

B. Complemento OFICO:

B.1 Retribución: Se complementa las aportaciones del INEM hasta alcanzar el 80% del salario bruto actualizado anualmente en la proporción de un 5% a partir del 1 de enero de cada año.

B.2 Contribución a la Seguridad Social. En virtud del convenio especial se complementan los pagos del INEM.

- Cumplidos los 52 años, y hasta cumplir los 60, el trabajador se acoge al régimen normal previsto para la situación de desempleo

de larga duración, durante el cual percibe del INEM un subsidio en función del salario mínimo interprofesional y una cotización a la Seguridad Social en las mismas condiciones. Como complemento seguirá percibiendo hasta el 80% del salario bruto actualizado en la forma ya indicada y, en virtud del Convenio Especial, se seguirá completando la cotización a la Seguridad Social.

- Al cumplir 60 años, el INEM suspende el subsidio, pero el trabajador habrá cumplido ya la edad bonificada de 65 años, con lo cual estará en situación de jubilarse.
- * Los trabajadores que no tengan bonificación o la que tengan sea insuficiente y para acogerse al sistema anterior de prejubilaciones tienen en todo caso acceso a la jubilación anticipada a partir de los 58 años en las condiciones siguientes:
 - Dos años de desempleo en las condiciones descritas en el caso anterior.
 - Cumplidos 60 años, pueden acogerse al régimen de prejubilación establecido en la O.M. de 9 de abril de 1.986, para las empresas en crisis no sujetas a planes de reconversión. Al igual que en el caso anterior, también OFICO complementará las aportaciones realizadas por el Ministerio de Trabajo con cargo a su presupuesto, garantizando un sueldo equivalente al 80% del salario bruto actualizado anualmente en la proporción indicada con anterioridad.

En ambos supuestos de prejubilación contemplados en este epígrafe los trabajadores afectados conservarán el derecho a la pensión de viudedad, orfandad y demás beneficiarios que la Ley les otorgue.

5.- Trabajadores con Contrato Temporal.

Los trabajadores con contrato temporal en vigor al 31.10.90 que mantenga su vigencia al 31.12.90, correspondientes a empresas cuyo plan de reducción de actividad quede definido y aceptado en el primer semestre de 1.991 y que, que acrediten, mediante su

registro en Seguridad Social, una dedicación superior a tres años en minería del carbón, podrán considerarse a efectos del cómputo de los cinco MP como promedio de las indemnizaciones como si se tratase de trabajadores fijos de plantilla.

Para que tengan acceso a este tratamiento, las empresas deberán incluirlos, a la fecha de vencimiento del contrato, en régimen de regulación de empleo.

6.- Trabajadores silicóticos de primer grado.

Los trabajadores silicóticos de primer grado que acrediten esta circunstancia mediante certificación emitida por el organismo oficial correspondiente y que no puedan, por razones de la edad, acogerse al sistema de prejubilaciones, podrán percibir una indemnización superior en 3MP a la que les correspondería en el régimen normal de las indemnizaciones.

7.- Instrumentación de las medidas descritas.

La Entidad financiera gestora de las compensaciones laborales será la encargada de efectuar el pago de las indemnizaciones practicando las retenciones a que hubiera lugar- previo el depósito de su importe por parte del sistema OFICO y previa autorización por parte de la empresa respectiva. Será asimismo la encargada de pagar a los trabajadores prejubilados las cantidades garantizadas percibiendo del Sistema OFICO y de los Organismos aludidos del Ministerio de Trabajo las respectivas aportaciones.

2I/medescp

19.03.1991

PREJUBILACIONES C.B.S.A.

Seguimiento, desarrollo y datos comparativos.

En las diferentes etapas que constituyen los planes de prejubilación, iniciados a partir de Julio de 1989, referidas principalmente a algunos de los periodos concretos en los que el prejubilado ha de percibir prestaciones del INEM., por subsidio de desempleo, existen desfases en las fechas de comienzo del cobro de dichas prestaciones, como también en la duración del tiempo o periodo señalado (en algunos casos) con derecho a dicha percepción, que no se ajustan a los periodos previstos en la confección de dichos planes. Asimismo, se producen diferencias importantes entre las cantidades previstas que perciben o percibirán los prejubilados, destinadas a las cuotas a pagar en concepto de cotizaciones a la Seguridad Social por convenio especial y las cantidades que realmente han de satisfacer por esta contingencia.

SUBSIDIO DE DESEMPLEO (desfase de fechas)

Cuando fueron establecidos los planes de prejubilación, se determinó que, todos los prejubilados, una vez consumido el periodo de desempleo contributivo, éstos, tendrían derecho a una prestación por subsidio de desempleo por un tiempo de 30 meses, en todos los casos, y que el inicio comenzaría al finalizar el desempleo si eran mayores de 45 años y para los menores de esta edad, un periodo de carencia hasta el momento de cumplir dicha edad. Durante el periodo de carencia, la compañía se hace cargo del complemento del importe previsto por el concepto de subsidio.

Para los mayores de 52 años se estipuló que, el inicio de las prestaciones por subsidio fuese a partir del agotamiento del desempleo, alcanzando los beneficios hasta el cumplimiento de los 60 años de edad física, o antes, si con la edad bonificada, el prejubilado ya ha alcanzado la jubilación. Para este colectivo, la previsión es correcta y coincide con las que señala el INEM.

El desfase de fechas para los menores de 45 años se produce porque el INEM. concede la prestación por subsidio de desempleo a partir de la finalización del periodo de desempleo contributivo y su duración depende de: periodo de desempleo disfrutado, edad y tener o no cargas familiares.

La no coincidencia de fechas en el comienzo de las prestaciones por subsidio, afecta a un total de 55 prejubilados menores de 45 años en el momento de finalizar el desempleo. Este desfase en sí no

debería mermar el importe total a percibir por subsidio, pero sí / ocasiona un adelanto del cobro de esta prestación, con lo cual, en el supuesto de que el periodo concedido fuese igual que el que fué establecido, dispondrán en principio de unos ingresos mayores que los previstos, que más tarde, serán inferiores en una cuantía aproximada y por el periodo concedido.

Diferencia de tiempo con derecho a prestaciones por subsidio de desempleo.

Tal como se ha indicado, las previsiones se hicieron con la uniformidad de que todos los prejubilados menores de 52 años, prescindiendo de la duración del desempleo y con o sin cargas familiares, al finalizar dicho desempleo o bien al cumplimiento de los 45 años de edad, dispondrían de un periodo de subsidio de 30 meses de duración.

La normativa sobre subsidio de desempleo, establece, por lo menos, cinco tipos de periodos diferentes con derecho a disfrute de esta prestación, que son:

1º) Solteros sin cargas familiares (menores de 52 años)

2º) Solteros con cargas familiares (menores de 52 años)

A los primeros, corresponde un máximo de ⁶12 meses de subsidio, derivado de un desempleo previo de 24 meses.

A los segundos, corresponde un periodo de 36 meses también con 24 meses de desempleo.

En estos puntos se hallan incluidos unos 20 prejubilados solteros, a los que correspondería como máximo 12 meses de subsidio, en vez de los 30 programados, pero estos solteros acreditan (la mayoría) tener familiares a su cargo, padres, etc. lo que supone la concesión de un máximo de 36 meses, o bien, son mayores de 52 años, por lo que también tienen derecho a prestaciones hasta los 60 años, tal como se / contempla en las prejubilaciones. El problema podrá reducirse a unos 5 ó 6 casos en que estos solteros o separados, al no poder justificar cargas familiares, sólo percibirán como máximo ⁶12 meses de subsidio.

Existe ya el caso concreto de Pedro Cubillas Montoya, separado, sin hijos, que sólo percibió 6 meses de subsidio, en vez de los 30 previstos, por lo que reiteradamente viene insistiendo a ver si se le puede compensar de alguna forma la diferencia de tiempo no cobrada -24 meses x 38.000 pts.- Esta prejubilación fué formalizada por VITALIA (Witenthur).

3º) Menores de 45 años (con cargas familiares)

Todo este colectivo, compuesto por unos 55 prejubilados, sólo tendrán derecho a 24 meses de subsidio, en vez de los 30 meses programados.

Para el caso de tenerse en cuenta para una posible compensación, el importe sería: $55 \times 6 \text{ meses} \times 44.000 \text{ pts. aproxim.} = 14,5 \text{ M. pts.}$

4º) Mayores de 45 años (con cargas familiares)

En este caso, la situación es al revés, o sea, percibirán 36 meses de subsidio en vez de los 30 previstos, por lo que saldrán beneficiados con 6 meses de prestación, afectando a unos 40 prejubilados.

5º) Mayores de 52 años (hasta 60 años)

Esta situación, referida al periodo de percepción de / subsidio, se ajusta a las previsiones.

En la actualidad, en las solicitudes para la prestación de subsidio por desempleo que presentan los prejubilados que han / agotado el desempleo -menores de 52 años-, se advierte un rigor y un control muy acentuado por parte de la Oficina de Empleo, / exigiéndoseles documentos que antes no se tenían en cuenta "certificado de ingresos o de pensiones de los familiares a su cargo, declaraciones a Hacienda del interesado o de sus familiares", lo que podría ocasionar su denegación, en algún caso, por tener ingresos superiores al salario mínimo interprofesional, circunstancia que se recoge en el último párrafo del contrato de gestiones entre G.Baylin Correduría de Seguros y el prejubilado.

COTIZACIONES A LA SEGURIDAD SOCIAL (Convenio Especial)

Las cantidades que deben destinarse para la cotización a la Seguridad Social (Convenio Especial), viene determinada por el porcentaje que señala este organismo, anualmente, aplicado sobre la base mensual a cotizar, en este caso, sobre el salario normalizado de la Minería del Carbón, que se señala también, anualmente, para cada una de las diferentes categorías laborales.

En la confección de los planes de prejubilación, se estableció un incremento anual acumulativo de un 5%, a partir del mes de Enero de cada año, sobre la base de cotización normalizada conocida, que cada trabajador tenía acreditada en el momento de su cese en la empresa y, por consiguiente, un aumento del mismo porcentaje en los importes destinados para este fin, con lo cual, si la Seguridad Social incrementaba el salario normalizado en más del 5%, las cantidades reales a cotizar, serían superiores a las establecidas, según las diferencias resultantes.

El incremento del salario normalizado del año 1991, fué de un 10,5 % para todas las categorías, lo que supone ya, en principio, que la cantidad que perciben para cotizar, sea inferior a la que deben satisfacer a la Seguridad Social. Por otra parte, los importes destinados para cotización que vienen percibiendo durante 1992, se ajustan bastante a las derivadas del salario normalizado, pero de 1991, que son los que la Tesorería viene aplicando.

Recientemente, han aparecido publicadas las bases normalizadas que se señalan para 1992, con un incremento lineal del 8,4 % sobre las de 1991, por lo que es de suponer que la Tesorería, regularizará y aplicará el cobro de los atrasos correspondientes a los prejubilados que ya cotizan, -éstos-, deberán hacer frente a un pago retroactivo por diferencia de cuotas, que puede establecerse en una media aproximada de 3.500 pts. por cada mes cotizado / del año 1992.

Existe, también, una diferencia notable en las cotizaciones, referidas a los prejubilados que en el momento del inicio de la / cotización, tienen 52 años o más de edad física y para los que posteriormente irán cumpliendo esta edad. Para este colectivo, se estableció que, el importe mensual a cotizar, derivado del salario normalizado correspondiente a su categoría laboral, sería reducido por un porcentaje aplicado al salario mínimo interprofesional que, valorado en pesetas, supone una deducción de unas 12.000 pts. para el año 1992.

La realidad es que, la Tesorería, a los mayores de 52 años que como es lógico, perciben prestación por subsidio de desempleo, les aplica la normativa establecida, que es un porcentaje reduc-

tor sobre el salario mínimo vigente (reducción menor que la prevista), por lo que supone deducciones concretas para el año 1992, de 7.453 ptas por mes cotizado, con lo cual, el prejubilado deberá añadir una cantidad aproximada de 4.500 pts./mes, a las que se habrán de sumar las 3.500 pts. referidas anteriormente. Esta incidencia afecta a las prejubilaciones contratadas por C.A., sobre / todo a trabajadores de exterior que deberán cotizar entre los 52 y los 60 años y en menos grado a los de interior por jubilarse la mayoría antes de los 60 años.

Para los 44 trabajadores que concertaron el plan de prejubilación con W., la diferencia de 4.500 pts./mes, referida al periodo de cotización entre los 52 y los 60 años, no se produce, / puesto que el cálculo de deducción por ser perceptor de subsidio, fué establecido en unas 7.400 pts./mes para el año 1992, por lo que resulta correcto y coinciden con las aplicadas por Tesorería. Por otra parte, sí existirán diferencias en los importes fijados ó destinados para cotizar, ya que existen grupos de prejubilados a los que, el incremento anual previsto para este fin, se fijó en el 3%, otros, el 5% y otro grupo en el 8%, por lo que, sobre todo los primeros (3%) tendrán una diferencia considerable si el incremento / del salario normalizado se mantiene al ritmo actual, aunque es de suponer que, en los próximos años, los porcentajes de aumento se reduzcan.

Cotización a la Seguridad Social (mayores de 60 años)

Una de las diferencias importantes que se producen en lo referente a cotizaciones, es la que se establece para los cotizantes por Convenio Especial que son mayores de 60 años. Hasta esta edad, en la que el prejubilado tiene reconocidas prestaciones por subsidio de desempleo, la asistencia sanitaria, está cubierta por esta contingencia, pero a partir de los 60 años de edad física y hasta la jubilación a los 65 años de edad bonificada (opción normal del interesado para conseguir el 100% de jubilación), éste, debe hacer frente al incremento que supone en el importe a cotizar, derivado del derecho de asistencia sanitaria solicitada, ya que, al establecerse los planes de prejubilación, no se tuvo en cuenta esta situación, o sea, para los que deberían de seguir cotizando una vez cumplidos los 60 años.

El importe mensual que supone dicha inclusión, varía en cada caso, dependiendo de la base de cotización que cada uno tiene acreditada en ese momento. Estos importes, referidos a 1992 pueden valorarse en cantidades que van entre unas 7.000 pts. para los salarios normalizados más bajos, hasta las 15.000 pts. para los más altos y sólo por este concepto.

La incidencia descrita afecta en principio a todos los prejubilados que prestaron sus servicios en el exterior de la mi-

na, al no alcanzar una bonificación mínima de cinco años; también se extiende a algunos de interior que, por el hecho de trabajar pocos años en la minería o por ostentar categorías poco bonificadas, no alcanzan tampoco los cinco años de bonificación.

El número total de prejubilados que, paulatinamente se irán incorporando a esta situación, asciende a 58, de los cuales, 44 / son de C.A. y 14 corresponden a W. El tiempo medio en que deberán cotizar por esta contingencia es de 38 meses. Existe ya el caso / concreto de un prejubilado de W. que desde Mayo viene cotizando / por este sistema: se trata de D. Ramón Soler Segura, al cual le supone una diferencia de 9.809 pts./mes, entre la cantidad que recibe por este concepto y la cantidad real por la que ha de cotizar, lo que ha motivado su descontento, haciendo reclamación verbal de su problema para ver si se le puede compensar económicamente.

CERTIFICADOS DE EDAD BONIFICADA.

Se han confeccionado y ya se van entregando, los 189 certificados de edad bonificada, emitidos por C.B.S.A. Todos los tiempos bonificados han sido comprobados y están ajustados, como mínimo, a las edades que inicialmente fueron calculadas para la elaboración de los planes, por lo que deberían coincidir, como mínimo, con la fecha señalada para el cumplimiento de los 65 años. Otro caso, puede ser, el referente a las bonificaciones de algunos trabajadores provenientes de otras empresas de la minería, que acreditarán parte de su bonificación por medio de comparecencia testifical y donde podría surgir alguna diferencia.

Existe una excepción sobre lo expuesto: se trata de D. Juan Abad Hernaiz, al que en los cálculos previos se le consideró una edad bonificada de 7 años y 1 mes, alcanzando los 65 años de edad en Abril del año 2002. La realidad es que, su bonificación, es de 6 años y 6 meses, por lo que llegará a la edad de jubilación en Noviembre del mismo año. Durante los 7 meses de carencia, sólo percibirá los ingresos por subsidio de desempleo, siendo conveniente un estudio del caso y su posible solución, para que el interesado no resulte seriamente perjudicado.

Siguiendo el flujo de cobros establecido en Abril del 2002, la continuación de pagos durante los 7 meses de carencia sería:

		<u>Jubilac.</u>	<u>Est.INEM.</u>	<u>Difer.</u>	<u>Comp.cotiz.</u>
Ultimo pago	2002 (Abril)	190.305	53.477	136.828	52.000
<hr/>					
Carencia:	Mayo	190.305	53.477	136.828	52.000
"	Junio	190.305	53.477	136.828	52.000
"	Julio	190.305	53.477	136.828	52.000
"	Agosto	190.305	53.477	136.828	52.000
"	Sept.	190.305	53.477	136.828	52.000
"	Oct.	190.305	53.477	136.828	52.000
"	Novbre.	190.305	53.477	136.828	52.000
<hr/>				<hr/>	
Importes....				957.796	364.000

Consideraciones.

Los datos comparativos, expuestos en el seguimiento y desarrollo de los planes de prejubilación, corresponden a grupos o colectivos que presentan igual situación, sin entrar en particularidades, aunque hayan sido reseñados tres casos concretos, individuales, que por su importancia merecen atención.

Las diferencias, desviaciones o desfases que se producen / en los periodos de prestación de subsidio o en las cotizaciones a la Seguridad Social, se refieren a las que se conocen y se aplican en la actualidad, por lo que una posible modificación futura sobre la normativa que regulan estos temas, podrían alterar dichas diferencias.

SEGUIMIENTO DE TRAMITES (En Enero 1993)

Gestor: G.B. Correduría de Seguros, S.A.

Han finalizado el desempleo, perciben subsidio y ya cotizan	59
Invalidez Absoluta (no ha de cotizar)	1
Solicitudes de Convenio Especial, pendientes de aprobación por la Tesorería Seg.Social.....	7
En 31-12-1992, han finalizado el desempleo, han solicitado subsidio y convenio especial cotiz.	39
Durante el primer semestre de 1993, harán lo propio.....	27
En el segundo semestre, idem. idem.	11
En Marzo de 1994, el resto	1
	<hr/> 145

Gestor: Vitalia, S.A.

Los 44 que gestionan, agotaron el desempleo, perciben subsidio(a excepción de uno) y cotizan todos.	44
	<hr/>
<u>Total.....</u>	<u>189</u>

Centre Català d'Assegurances,
Berga, Enero de 1993

ACTA DE ACUERDO SOBRE EL EXPEDIENTE DE REGULACION DE EMPLEO.

Por la Dir. de la Empresa.

D. V. Martín Valero
D. J. A. García Mendoza
D. A. Martínez del Hoyo

Asesor.

D. Gregorio Cascante

Por represent. trabajadores

D. Pedro Flores
D. Lorenzo Casadesús
D. José Saña Manso
D. Carlos Trafí
D. Jaime Espelt
D. Gabriel Lara
D. Francisco M. Pérez

Asesores.

D. Joaquín Galera
D. Francisco García

En Figols-Las Minas, siendo las diez y nueve horas del día treinta de Octubre de mil novecientos noventa y uno, se reúnen las personas relacionadas al margen para corroborar definitivamente los acuerdos establecidos con motivo del expediente de regulación de empleo para la extinción de todos los contratos de trabajo de los 78 trabajadores que componen la plantilla de la Empresa, como conclusión del período de consultas, cuyos pactos fueron refrendados por mayoría en asamblea de trabajadores efectuada con fecha 26 del actual mes de Octubre, convocada por el Comité y que consisten en:

1.- Suspender definitivamente los trabajos que se realizan en el Ensayo de la Explotación de la zona de Saldes, el día 31 de Octubre de 1.991.

2.- El personal excedente, en tanto se materialicen las opciones de recolocación, prejubilaciones, etc, pasa a acogerse al expediente de Suspensión temporal de Empleo.

3.- "Carbones de Berga S.A." presentará el Expediente de Regulación de Empleo con extinción de contratos para la totalidad de su plantilla actual, con fecha de efectos de 31 de Diciembre de 1.991, y cuenta con el acuerdo favorable del Comité de Empresa, en base a los siguientes parámetros.

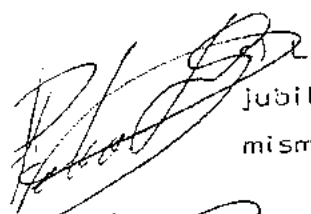
a) Las cinco personas correspondientes al Grupo de Directivos, Técnicos y Administrativos, en las condiciones ya pactadas con la Empresa.

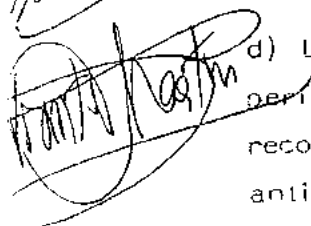
b) Las cuatro personas en curso de invalidez, dependiendo del grado de invalidez que les pueda corresponder:

-Sin indemnización en caso de invalidez absoluta.

-Las indemnizaciones que se hayan venido aplicando hasta la fecha para los casos de Invalidez Permanente Total, sin perjuicio de los pactos que puedan existir a nivel individual.

Si en algún caso no fuese apreciada invalidez, la persona afectada podrá optar por la prejubilación en las condiciones estipuladas para ésta, o por una solución de recolocación o autoempleo de acuerdo con las indemnizaciones previstas para cada caso.

 Las seis personas que ya tienen pactadas las condiciones de su jubilación o prejubilación, para el caso de prejubilarse son las mismas que se especifican más adelante.

 d) Las cinco personas que se encuentran en el momento actual en periodo de prácticas para su incorporación a FECSA, en caso de recolocación definitiva en dicha Sociedad, se les reconocerá la antigüedad y recibirán una indemnización por gastos de traslado de dos millones de pesetas, para el personal obrero y 3,25 Millones para el caso de los técnicos. En caso de no ser posible su incorporación a FECSA, podrán optar por las otras opciones de recolocación o autoempleo, en las condiciones estipuladas para ello.

e) las doce personas que en la actualidad están realizando las oposiciones al Cuerpo de Bomberos de la Generalitat, en caso de materializarse esta opción, recibirán una indemnización de 4 M. de

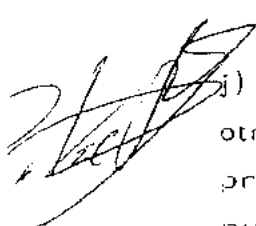
pesetas, más 500.000 pts. por razón de traslado, si su puesto de trabajo estuviera fuera del municipio de su residencia actual. Si por algún caso no fuera posible esta opción, se podrán acoger a la solución de recolocación o autoempleo, en las condiciones estipuladas.

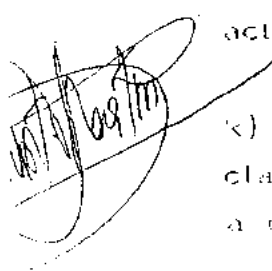
f) Las cuatro personas que integrarán la SAL de Topografía, actualmente en constitución, tendrán idénticas condiciones que el resto de personal de "C.B.S.A.", que constituyó las anteriores SS.AA.LL., ya creadas.

g) Los trabajadores que pidan integrarse en la actividad minera de Calaf, recibirán las indemnizaciones habituales por recolocación, más una complementaria extraordinaria por traslado, locomoción y/o cambio de residencia, que será pactada con dicho grupo de trabajadores.

h) Las once personas que tienen recolocación en "Carbones Pedraforca S.A." tendrán derecho a una indemnización de 4 M. de pesetas por persona más 500.000 pesetas en concepto de traslado, si hubiere lugar.

i) Las seis personas que tienen opción a acogerse a un programa de prejubilación, éste se realizará en idénticas condiciones a las materializadas hasta el momento.

 j) Las 25 personas que tienen su solución en la recolocación en otra actividad industrial, de las indicadas anteriormente o en programas de autoempleo, dado que en el momento actual no se pueden estimar qué opción elegirán, se acuerda una indemnización de 5 M. de pesetas por persona, de acuerdo con el plan en vigor actualmente.

 k) Teniendo en cuenta que todas las situaciones personales están clarificadas, las anteriores condiciones deberán quedar concretadas, a nivel personal, antes del 15 de Noviembre próximo.

l) Para los casos de capitalización de la prestación de desempleo para formar cooperativas de trabajo asociado, la Empresa ofrece el apoyo necesario de gestión para colaborar en la constitución y

funcionamiento de dichas cooperativas en el caso de que éste sea en deseo de algún grupo de trabajadores, señalándose que se ha de asumir que todo ello supone poner en común el esfuerzo de trabajo y fondos económicos de una forma organizada que tienda a conseguir unos resultados económicos positivos y la estabilidad en el empleo.

II) Los trabajadores que queden afectados hasta el 31-12-1991, por el expediente de suspensión temporal vigente recibirán las mismas compensaciones económicas que estaban establecidas para esta situación.

m) Los incentivos económicos por recolocación de trabajadores que están acordados entre "C.B.S.A." y las empresas instaladas en la zona están sometidos a la condición de que se cumpla la estabilidad de los empleos durante un plazo máximo de 38 meses; para el supuesto de que dicha estabilidad no se consolidara en el dicho plazo, por las causas que se consignan en dichos conciertos, el grupo FECSA se hará cargo de la ejecución de las garantías establecidas por la Empresa y de la promoción a una nueva ocupación de los trabajadores afectados.

En prueba de conformidad de todo cuanto antecede, firman ambas representaciones en el lugar y fecha al principio indicados.

A collection of handwritten signatures, some of which are circled or crossed out, representing the signatories of the document.

Generalitat de Catalunya
 Departament de Treball
 Delegació Territorial de Barcelona

Gran Via, 612
 08007 Barcelona
 Telèfon (93) 301 41 04
 Fax (93) 317 14 72

REGULACIÓ D'Ocupació
 Ref.: Exp.: 1428/91
 GC/cg

Generalitat de Catalunya
 Departament de Treball
 Delegació Territorial de Barcelona
 C/Gran Via, 612 - 08007 Barcelona

25 JUN 1991

18364

VIST l'expedient instat per l'empresa CARBONES DE BERGA, S.A., domiciliada a Cercs, Figols-Les Mines, s/n, dedicada a l'activitat d'explotació de mines i enquadrada al sector primari.

VIST que amb data 8 de novembre de 1991, l'esmentada empresa sol·licita la rescissió de contracte de 78 treballadors de la seva plantilla, al·legant en suport de la seva petició les raons de tipus econòmic tecnològic i que consten a la memòria presentada.

VIST que l'empresa també sol·licita que als treballadors afectats que ho instin se'ls reconegui l'assegurança de desocupació en la forma assenyalada en la Disposició Addicional Dinovena de la Llei 4/1990, de 29 de juny, de Pressupostos Generals de l'Estat per al 1990.

VIST que s'acompanya a la documentació prova de que la part treballadora ha prestat la seva conformitat amb la mesura sol·licitada.

ATÈS que aquesta Delegació Territorial és competent per a entendre de la petició formulada en virtut d'allò disposat a la Llei 8/80 de 10 de març, de l'Estatut dels Treballadors i d'altres disposicions concordants i complementàries, facultat que li ve atribuïda per allò establert al Decret de la Generalitat de Catalunya 92/85, d'11 d'abril, en relació amb el Reial Decret 331/85, de 20 de febrer, i Decret 122/1990, de 17 d'abril.

ATÈS que hi ha acord entre l'empresa i la part treballadora, i que no s'hi veu dol, coacció o abús de dret en la seva conclusió, procedeix homologar el pacte subscrit i, per tant, autoritzar la mesura sol·licitada en els termes pactats.

ATÈS que l'empresa es dedica a mineria de carbó, és d'aplicació en aquest cas allò que estableix la Disposició Addicional Dinovena de la Llei 4/1990, de 29 de juny.

VISTOS els preceptes legals esmentats i tots els altres aplicables,

HE RESOLT:

Primer. - HOMOLOGAR el pacte annex subscrit entre l'empresa CARBONES DE BERGA, S.A. i la part treballadora i, en conseqüència, autoritzar la rescissió de contracte dels 78 treballadors de la seva plantilla que es relacionen en document adjunt.

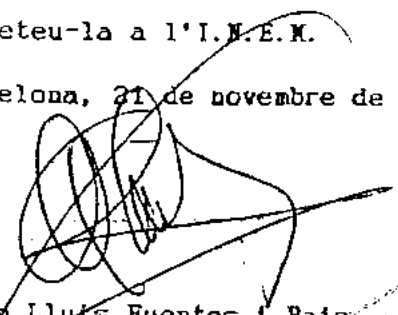
-7-

Segon.- DECLARAR en situació legal de desocupació als treballadors afectats per aquesta Resolució des del dia en el qual causin baixa a l'empresa i, previ l'acord de la Comissió Delegada del Govern per Assumptes Econòmics, es reconegui per una sola vegada a aquells que ho instin el dret a rebre les prestacions contributives per desocupació del període màxim legal, amb independència de les cotitzacions prèvies que tinguin acreditades i del període de prestacions que, en el seu cas, haguessin percebut fins a la data, d'acord amb el que es determina a la Disposició Addicional Dinovena de la Llei 4/1990, de 29 de juny, de Pressupostos Generals de l'Estat per al 1990. També tindran dret a les indemnitzacions que els pertanyin.

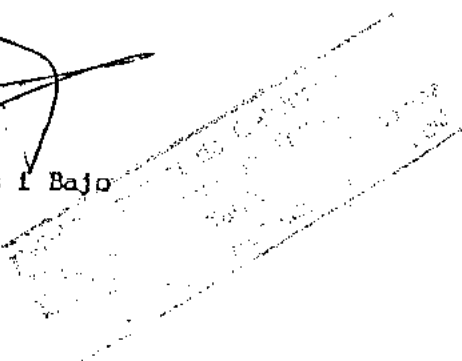
Notifiquen aquesta Resolució als interessats i feu-los saber que poden recórrer-la en alçada en els quinze dies hàbils següents a la seva notificació davant la Direcció General de Relacions Laborals, a través d'aquesta Delegació Territorial.

Frameteu-la a l'I.N.E.M.

Barcelona, 21 de novembre de 1991

Josep Lluís Fuentes i Bajo
Delegat Territorial

INEM
CARBONES DE BERGA, S.A.
Lorenzo Casadesús Salarich i 77 més